MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 24647 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VIII. Núm. 384 - Barcelona, dijous, 2 juliol 1936

A la pàg. 2:
La guerra amb antifaç. HISTÒRIES D'ESPIES, per L. Stautz.

A la pàg. 3:
Cap a la democràcia. LA NOVA CONSTITUCIÓ RUSSA, per Karl Radek.
El bon vell temps. ELOGI FÚNEBRE DEL CAFÈ PEDROCCHI, per Paul Morand.

A la pàg. 5:
Homes del teatre català. CLAVÉ, per Josep Artís.

Europa arran de l'abisme

IV

Una cursa es disputa enguany a Europa. Es la cursa de les fortificacions, materials tant com morals. Alemanya construeix fortificacions en la zona renana que ha ocupat militarment. França basteix a l'entorn d'Alemanya una muralla d'aliances. Anglaterra s'esforça a posar en peu un sistema de seguretat col·lectiva que compendria Alemanya com un dels seus membres. Aquestes tres nacions, així com totes les altres nacions

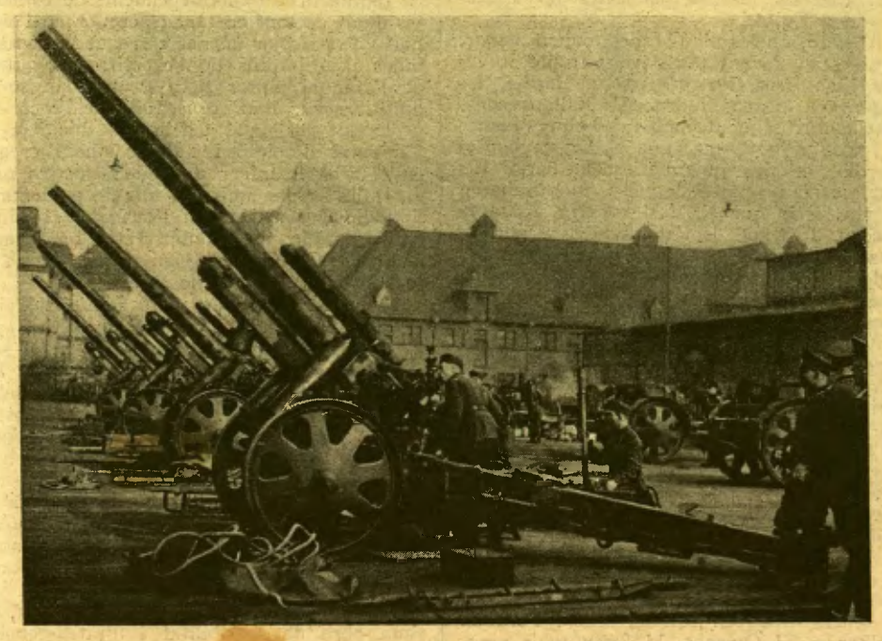

La remilitarització de la zona renana. Artilleria feixuga alemanya instal·lada a Colònia

d'Europa, tiren endavant amb una pressa febrosa llurs programes de supermilitarització.

De com acabi aquesta cursa depenen la pau i la guerra. Però depenen abans que res de la rapidesa amb què els alemanys completaran llurs fortificacions renanes. Fins que siguin prou potents per deturar els exèrcits francesos, ningú, ni França, no creu que Alemanya desencadenarà la guerra. Però quan estaran acabades, França i una bona part d'Europa estimen que el Reich es decidirà a l'acció. Però... en quin sentit?

Des del 7 de març, data en què Hitler «restablí la sobirania del Reich» trepitjant les restes del tractat de Versailles, l'atmosfera europea ha estat talment enfosquida pel bombardeig diplomàtic bescanviat entre Berlín i París, Londres i Roma, que el mateix sentit del conflicte s'ha enfosquit també. Els quatre documents principals, Locarno, Llibre Blanc, resposta alemanya i resposta francesa, fan més de 15.000 paraules, mentre que el conjunt de les deliberacions de les potències i del Consell de la S. de les N. porta aquesta xifra a més de 100.000 paraules.

D'aquest oceà de paraules emergeixen les tres fites indicadores del futur d'Europa. França preguntà de primer a Alemanya: «Reconeixeu les fronteres actuals d'Europa com essent i devent ésser definitives?» Després: «En cas que sí, consentiríeu a firmar uns pactes d'assistència mútua, o a subscriure un compromís col·lectiu segons el qual les altres nacions hauran d'acudir en socors de tota nació atacada per un agressor?» I finalment: «Consentiu a prometre no fortificar la zona renana?»

Alemanya no ha respost a la primera pregunta, i França ha interpretat aquest silenci com un refús. França està avui convençuda que Alemanya té la intenció absoluta de realitzar el programa nazi que pretén incorporar al Reich tots els pobles europeus de llengua alemanya. Això significaria en primer lloc l'anexió d'Austria, de la porció alemanya de Txecoslovàquia, de l'Alta Silèsia i del Corredor Polonès, de Memel, del Slesvig. Després, o simultàniament i tot, Alemanya empendria una campanya colonitzadora, no necessàriament a l'Africa, sinó al cor d'Europa mateix, car França està persuadida que Alemanya considera la Unió Soviètica com un país a colonitzar.

A la segona pregunta Alemanya respon que signarà pactes de no agressió individualment amb cada nació veïna, però que refusa de signar pactes d'assistència mútua. Això, pretén França, és la prova positiva dels designis agressius d'Alemanya.

Alemanya, pretén França, prossegueix una política tan transparent que no pot enganyar ningú. Desitja signar amb cada potència i individualment un pacte de no agressió recíproca. Després, quan Alemanya estarà a punt d'envair un qualsevol d'aqueixos països, els altres es veuran obligats a assistir a l'agressió sense intervenir, havent promès abans no atacar Alemanya.

A la tercera pregunta — d'una gravetat especial — Alemanya s'ha acontentat de respondre que limitaria les seves fortificacions en el mateix grau que França limitaria les seves. França ha despès milers de milions en la construcció de la seva formidable Línia Maginot. La resposta alemanya, doncs, significa: «Arraseu les vostres fortificacions i nosaltres no en construirem.» Un govern francès que proposés una mesura així no estaria mitja hora al poder. Alemanya respon a això que, essent així, cap govern alemany no negligirà d'activar la fortificació de la zona renana, de manera que s'asseguri l'aprovació del poble alemany.

Doncs, Alemanya ha de fortificar. I França considera aquesta mesura com la suprema i millor prova de les intencions belliscoses d'Alemanya. Intencions que no visen necessàriament o immediatament França, sinó més aviat els seus aliats a l'Est i al Sud.

Aquests aliats són Polònia, Unió Soviètica, Txecoslovàquia, Iugoslàvia, Romania. França estima que té necessitat de tots aquests aliats. Es recorda de la darrera guerra, en què Alemanya durant quatre anys plantà cara a tots els països del món civilitzat i estigué a dos dits de la victòria.

França veu en les fortificacions alemanyes una muralla destinada a separar-la per sempre de les nacions amigues. Protegida per aquest cordó, Alemanya, prenent-s'ho amb temps, podrà passar comptes successivament als aliats de França, mentre estarà, si de cas les seves proposicions de pactes bilaterals són acceptades, protegida contra les altres potències, que es veuran obligades a assistir sense intervenir a aquestes «guerres locals».

Tal és el punt de vista francès. La solució favorita de França és una aliança oberta amb Anglaterra. Però Anglaterra no pot avenir-s'hi. Encara que el seu govern ho desitgés, l'opinió pública s'hi oposaria. La segona solució francesa és donar tota autoritat a la S. de les N. i al seu Pacte, i crear un exèrcit internacional que mantindria l'ordre. Això equivaldria a fer entrar Anglaterra en el ball, però per la porta de darrera. Tant un mètode com l'altre assegurarien a França, sostinguda pels seus aliats, el predomini militar que ella jutja ésser-li indispensable contra Alemanya. Ni una ni altra d'aquestes solucions no tenen gaires probabilitats de materialitzar-se.

Alemanya estima que la política francesa tota plegada no és més que una conspiració destinada a bloquejar el Reich d'un cop per sempre a l'interior de les seves fronteres, a despit de la necessitat irresistible d'expansió del seu poble, contràriament a tota justícia i a tot bon sentit. Contràriament també a un destí ineluctable, car no hi ha potència al món que pugui llevar a Alemanya el seu desig d'expansió, encara que per la força es pugui impedir-li de realitzar-lo.

«I per què impedir-lo?—pregunten els alemanys—. No us adoneu que si no ens deixeu estendre cap a l'Est, i de pressa i poderosament, Europa sencera està destinada a caure sota la dominació eslava, és a dir a esdevenir bolxevista?»

I és perfectament exacte que Friedrich Burgdorfer, eminent estadístic alemany, ha fet notar que en 1810 Europa comptava 34 per cent d'eslaus i la resta es trobava si fa no fa igualment repartida entre llatins i teutons (és a dir alemanys, anglesos, holandesos i escandinaus). En 1910 els eslaus assolien 41 per cent; en 1930 havien passat a 45 per cent, i en 1960 constituiran una mica més del 50 per cent de la població d'Europa, o sigui 303 milions sobre 600 milions.

Això no impressiona gens ni mica Anglaterra, acostumada a governar amb un petit exèrcit l'Imperi més gran de l'univers. Però Anglaterra considera el conflicte entre França i Alemanya com prou amoïnós per a convertir-se en greu, i prou greu per a ésser positivament alarmant. Aquest planter d'homes d'Estat flemàtics per educació i per vocació ha mostrat signes d'inquietud quan Hitler ha ocupat militarment la zona renana. L'angúnia d'Anglaterra avui és menys viva perquè el perill d'una guerra s'ha apartat momentàniament, però la temença ha passat de l'estat agut a l'estat crònic.

Per això els esforços d'Anglaterra per a elaborar un sistema de seguretat que pugui conciliar les aspiracions franceses i alemanyes. Però quin mitjà hi ha de posar d'acord la intenció altament proclamada per França de preservar a tota costa les actuals fronteres d'Europa, i la resolució no menys ferma dels alemanys de modificar-les? Anglaterra evita aquest problema ardu interessant a la vegada els francesos i els alemanys en altres qüestions.

La Gran Bretanya, per exemple, ha invitat França a una sèrie de «converses d'estats majors» en què els experts militars francesos, belgues i anglesos han discutit els detalls d'un pla de resistència a una agressió alemanya. Aquestes converses són importants pel fet d'establir un lligam efectiu entre Anglaterra i França, malgrat els desmentiments oficials de la primera. Però queden al costat de la qüestió perquè tracten d'una suposada agressió d'Alemanya contra França i Bèlgica, mentre que és a l'Est que es tem veure desencadenar-se aquesta agressió.

Anglaterra està disposada a garantir França i Bèlgica contra una agressió alemanya, perquè — si no ho és ja a hores d'ara — Alemanya serà dintre poc temps més potent que aquests dos països, i Anglaterra no ha abjurat mai de la seva fe en l'equilibri de les potències. Aquesta fe explica per què es decanta automàticament a socórrer el més feble. Però Anglaterra es nega a sortir garant de cap altra nació, i en particular de la Unió Soviètica. La Gran Bretanya no està gens impressionada per l'augment dels pobles eslaus; però en canvi llur expansió industrial i militar l'ocupa enormement. Vindrà un dia, pensa Anglaterra, en què la Unió Soviètica serà la potència més forta del Vell Continent?

Però França demana altra cosa que l'ajuda d'Anglaterra en el cas en què fos atacada directament. Vol poder comptar amb les forces angleses en el cas en què li calgués acudir en socors d'un dels seus aliats. «Si em concediu això — diu França —, Alemanya no gosarà mai atacar ningú.»

«No atacarà pas si li doneu esperances», respon Anglaterra. Esperances, doncs, aquells deu o vint milions de lliures esterlines que a Anglaterra es parlava de deixar a Alemanya a fi de permetre-li d'alleujar la seva misèria actual i apaivagar la seva irritació!

França construeix una muralla al voltant d'Alemanya. Anglaterra tira trossos de carn per sobre la paret. Alemanya es menja tranquillament aquesta carn, així com la que als seus ulls és la divergència anglo-italiana; i durant aquest temps les petites nacions es pregunten amb angoixa quina serà la primera víctima sacrificada a la causa de la pau.

Austria aspira ardentment a ésser aquesta víctima.

H. R. KNICKERBOCKER

(*Copyright Opera Mundi*)

MIRADOR INDISCRET

Avió desaparegut

La setmana passada aludíem el bateig de tres avions que fa poc tingué lloc al Prat i que es volgué revestir d'una certa solemnitat pels motius que explicàvem i perquè, si no es fa aviació, almenys que ho sembli a força de gasetilles.

Doncs bé, un dels tres avions, precisament el batejat per la filla del senyor president de la Generalitat, ha desaparegut.

Què pot haver passat?

Potser només va venir a fer patxoca—tres avions en fan més que dos—i complerta aquesta transcendental missió se'n va tornar a França.

Potser hi ha efectivament un tercer avió encarregat i, per no haver-lo lliurat a temps la casa constructora, vingué un aparell substitut.

El cas era celebrar el bateig el mateix dia que la inauguració de curs de l'Escola d'Aviació Barcelona, per una reacció de vanitat pueril de la qual abunden els exemples.

Res de nou a l'oest

Al departament de la Conselleria del Treball sovintegen tant les admissions de personal que s'ha fet cèlebre aquesta salutació:

—Ah, vostè també és nou, veritat?

Un eixerit, digne de figurar al testament socialista, contestà, però:

—No senyor, no; jo hi sóc del divendres!

Tot per concurs

Hi ha un conseller de la Generalitat que, en qüestió d'*enxufes* no vol escoltar ningú. Es endebades que el visitin els correligionaris:

—Mireu que tenim molt d'interès per Tal, perquè és un xicot que treballa molt pel partit i...

—Es inútil! Ací no hi ha recomanacions! No vull fer cap nomenament que no sigui per concurs!

—Però mireu que quan les eleccions, aquest amic ens va ésser molt útil...

—No hi ha res a fer! Tot ho vull fer per concurs!

L'altre dia, un diputat li va anar a recomanar una dona, a veure si podia entrar a la Generalitat, al servei de neteja, per fregar les escales. I el conseller, emprant un cop més el seu clixé habitual:

—Ja us he dit que no faré cap nomenament per favoritisme. Estic tip de dir-vos que tot ho vull fer per concurs!

La llista

Hi ha un altre conseller que resol les recomanacions enxufistes pel procediment de la diplomàcia.

—Sí, senyor, sí... Caram! No mancaria més! Doni'm el seu nom i el posaré en llista...

—Moltes gràcies...

Al cap de quinze dies, el peticionari torna a veure com està el seu assumpte.

—Estigui tranquil: ja li vaig dir que el tenia en llista...

Passen dues setmanes més, i un president de casino va a veure el conseller.

—Em permeto recomanar-li el senyor Tal... Li ha demanat una plaça al seu departament. Es un gran esquerrà i...

—Ah! Tal? Sí! Ja l'he vist: ja hi he parlat un parell de vegades. Descuidi. Ja li vaig dir que el tenia en llista.

Finalment, ve el moment que s'han de cobrir les places, i el peticionari en qüestió no entra.

—Senyor conseller — li diu —, vostè em va prometre que...

—Sí, però, fillet, no ha pogut ésser. Compromisos inajornables... gent que no se'ls podia dir que no...

—Però, senyor meu! Vostè em va dir que jo estava en llista!

—I hi estava!

—Doncs, de què m'ha servit?

—Oh! Es que vostè estava en la llista dels qui no havien d'entrar!

«Banderita, banderita...»

La corrida del toro *Civilón* fou una veritable ensarronada. Sort encara que molta gent s'ho va pendre en broma.

En el moment en què el brau de Cobaleda sortia a la sorra, va aparèixer una pancarta que deia: «*Estudiante, tú eres bueno*: *No mates a «Civilón»*.

I, gairebé en el mateix moment, molts espectadors, que veien el *chiqué*, començaren a cantar, amb música de *Banderita, banderita*:

Estudiante, tú eres bueno,
no mates a «Civilón»...

Com Sanjurjo

Fou llavors que, en una davantera, sentírem aquesta frase colpidora:

—Això és un valor entès. Aquest toro ja està indultat a la bestreta, com Sanjurjo l'endemà del 10 d'agost...

I, en efecte, al mateix temps, el president donava ordre que la bèstia fos retirada.

Com s'ho devien fer?

Un entusiasta militant del C. A. D. C. I. explicava així la desfilada dels turistes francesos davant del local de la Rambla de Santa Mònica, que, com hom sap, feren paleses demostracions de simpatia als vaguistes:

—Així que ens veuen al balcó, aixequen el braç i ens fan el salut socialista. I llavors, nosaltres, entusiasmats davant de l'adhesió dels nostres germans de més enllá dels Pireneus, fem el mateix; punys enlaire i vinga aplaudir...

No s'ha pogut esbrinar com s'ho havien arreglat per fer les dues coses alhora.

La coca del «Full Oficial»

Diumenge a la nit, en una parada de coques del carrer de Pelai, n'hi havia una, d'uns tres metres de llarg, amb la següent inscripció.

«Coca adquirida pels redactors del *Full Oficial.*»

Comentaris? Que els faci En Puch!

Estabilitat governamental

L'altre dia, un senyor va anar a la Generalitat a veure En Pere Comes, conseller de Justícia. Però aquest tenia visita. No menys que el senyor Gubern, president del Tribunal de Cassació.

—I sap — demanà el visitant a l'ordenança — si hi ha *Gubern* per estona?

Una claca que surt cara

La nit de Sant Joan, els periodistes organitzaren una revetlla a Montjuïc. Entre els diversos números de què constava el programa, hi havia la banda militar del regiment de Badajoz.

Els periodistes, recordant-se dels humils, feren que abans de començar la festa, la banda toqués un parell de peces a fora de l'Exposició. Julián Palanca, el director, accedí benèvolament.

La banda es posa a tocar, acut la gent, tothom aplaudeix i obliga a repetir. Es tornen a produir ovacions, s'obren les portes de l'Exposició per donar pas a la banda..., i a darrera, com una riuada humana, entren tots els que aplaudien... sense pagar l'entrada, naturalment.

Segons càlculs, aquesta claca espontània va costar dues o tres mil pessetes als periodistes.

Qui sap...

S'organitzava fa pocs dies no recordem quina festa a Montjuïc. Hi intervenia un empresari de *cante flamenco*. I va demanar a l'Ajuntament que li deixessin uns cavalls.

Els hi van deixar.

—*Además*—digué—*si tuviesen unos cuantos borricos, haría salir a unos comparsas cántaros...*

Li van dir que no el podien servir.

—*Pero ¡cómo!* — exclamà llavors, tot estranyat —. *¿En el Ayuntamiento no hay borricos?*

—*¡Hombre, quién sabe!*—li respongué un funcionari —. *Pero habría que revisar toda la nómina del personal, y esto daría tanto trabajo...*

L'humorisme del llibreter

Dilluns, festa de Sant Pere, en una parada del mercat de Santa Madrona, s'exhibia una pila enorme de llibres de saldo, en la qual hi havia, barrejats, un xic de tot. I, damunt, aquest rètol:

«*Tots a pesseta.*»

I, a sota, aquesta advertència:

«(No hi ha cap incunable.)»

Exotisme

Un anglès visità la nit de Sant Joan el barri xinès. S'aturà davant d'un *bal musette* i va estar mitja horeta rumiant davant d'un rètol que cregué escrit en la seva llengua i que deia:

On boy.

—Sobre un xicot... Sobre el xicot... — traduïa l'home —. Què deu ésser això? Algun número coreogràfic...

Per fi, un habituat li donà el desllorigador. Allò no era anglès. Era, o pretenia ésser, francès. L'amo havia volgut escriure *On boit*, és a dir: es beu...

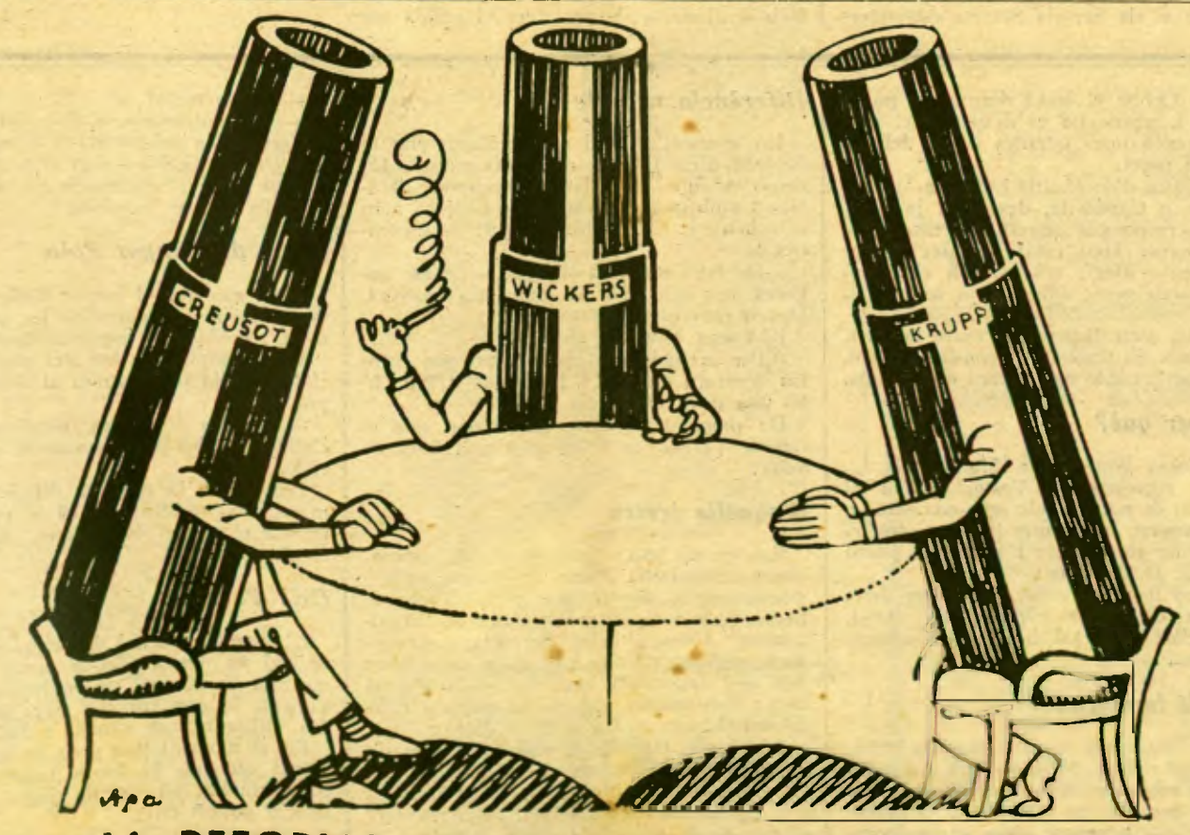

LA REFORMA DE LA SOCIETAT DE NACIONS

Vida borsària

Arran del cas Pere Pruna, alguns propietaris de pintures del guanyador del Premi Nonell es planyien, inconsolables, a Joaquim Folch i Torres, com de la baixa dels carrils:

—I doncs, que és veritat que s'han produït ofertes de Prunes?

—No en sé res! Però més aviat crec en una tendència a l'alça!

Plagi per duplicat

Aquests dies que amb motiu del cas Pruna s'ha parlat molt de plagis, recordarem el que va passar, fa dos anys, a un amic nostre que, entre altres coses, escriu per a un setmanari alegre i fa contes per a infants.

Era pels voltants de Nadal. Amb poques hores de diferència, dos dibuixants li porten, l'un, la portada de l'almanac del setmanari alegre, el motiu del qual era una xicota a cavall d'un porc; l'altre, la portada d'un llibre de contes infantívols, representant un nen muntat també damunt d'un porc.

La posició de les dues figures humanes era molt semblant, però els porcs eren, sense exageració, fills tots dos de la mateixa truja.

—Que és curiós! — féu el nostre amic, dirigint-se a l'autor de la segona de les esmentades cobertes —. Vostè i X... han coincidit...

I li mostrà la coberta de l'almanac alegre.

El dibuixant agafat in-fraganti va baixar els ulls i digué:

—Sí; ja ho veig... X i jo hem copiat tots dos la mateixa coberta estrangera...

L'autoplagi

Coneixem un cas més difícil, i és el del dibuixant que es va plagiar, o millor dit, copiar ell mateix.

Expliquem la història.

Un amateur de dibuixos diu a un artista:

—Quina llàstima que les seves darreres produccions no siguin amb el mateix traç del que vostè feia fa vint anys! Se'n recorda d'aquells dibuixos que vostè publicava a... (ací el títol d'un setmanari molt popular abans de la guerra). No els conserva pas aquells originals? Jo n'hi compraria algun...

L'artista va estar a punt de dir que no, que no en conservava cap, però després d'una breu reflexió, digué que sí. Agafà unes cartolines velles, se n'anà a l'Ateneu, cercà la col·lecció del periòdic, calcà els dibuixos i, per tal de dar-los tota la pàtina, se n'anà al que en aquells temps llunyans era director del setmanari, i li explicà la història pregant-li que, a darrera de cada dibuix, amb llapis i un xic esborrat, hi reproduís l'epígraf i, a més, amb llapis blau, marqués les mides dades al gravador en fer-se el clixé. Revestits de totes aquestes garanties d'autenticitat, els portà a l'amateur, que, tot content, li pagà vint vegades més del que ell havia cobrat, vint anys enrera, per aquells originals...

I tothom va quedar content, perquè, en aquest món, i en els col·leccionistes encara més, la il·lusió és el tot...

De domini públic

En Julià, nebot de l'Emiliano i redactor de *Renovación,* estava l'altre dia a la Generalitat treient foc contra l'Esquerra i contra el govern.

—La censura no ens deixa dir res, i ens persegueix, i ens atropella! Però ja vindrà un dia en què podrem parlar! I explicarem com a Sitges, en temps de l'Esquerra, es va jugar al Straperlo, i qui va cobrar per l'autorització.

—Tira, home, tira! — li va dir un altre periodista —. Aquesta història ja és vella!

—Es vella, però és veritat! Tothom ho sap!

—Home, tothom, no! La saben els lectors de *Renovación*...

El que sembla és que no hi ha lectors de *Renovación.*

Una víctima

Agapit Casas Abarca es passa els dies a Sitges de cara al mar, amb un posat evidentment trist. Un conseller municipal se li acosta i:

—Inspirant-vos, eh?

—Fugiu, home, fugiu. Aquí on em veieu, sóc una víctima de l'afany de cultura d'aquest poble. Amb la meva filla bibliotecària, ja se m'han acabat les anades a Camprodon, que és tant com dir que ja se m'ha acabat el pintar!

Pluja de museus

El llegat que En Llopis i Casades féu a Sitges del palauet dels seus avantpassats es produí quan les obres de la Biblioteca Popular a cal Utrillo estaven ja molt avançades i, per tant, no hi hagué manera d'instal·lar-la a can Llopis i Bofill, que és en un carrer molt més cèntric.

Folch i Torres, renovador del Cau i Maricel, suggerí una idea:

—No us amoïneu; en farem el Museu del Romanticisme!

Frederic Camp, descentdent d'aquella casa, volgué puntualitzar:

—Ja m'està bé; però hauria d'ésser del Romanticisme napoleònic!

Les ambicions d'un literat amb monocle

Encara que faci el demòcrata, En Lluís Capdevila ha estat, al fons del fons, un *mundano.* Veieu, si no, aquest petit conte publicat en una revista excursionista, en el qual tot explicant la vida amorosa de dos xicots, ens parla de la seva estada a Jean-les-Pins, Venècia, Londres, Biarritz, Ginebra, París, Brusselles, Vichy, Toledo, Saint-Moritz i Font-Romeu.

—Aquest Capdevila!—comentaven al Cafè de la Rambla—. No sé per què no s'acontenta a seguir la Volta a Catalunya amb un cotxe més o menys normal.

Un cas d'encefalitis

Lluís Capdevila, una vegada, va arribar a creure que patia d'encefalitis letàrgica (*sifilitis litúrgica,* que deia En Pich i Pon quan era personatge). La culpa fou de l'escriptor hongarès Lorand Orbok, que quan la guerra havia arrelat a la nostra ciutat, on es dedicava a col·laboracions teatrals i traduccions, i on morí.

El fet va anar així: Un dia, Capdevila era a casa d'Orbok. Parlant, parlant, l'escriptor del monocle es quedà adormit com una soca. Orbok el deixà dormir un parell d'horetes i, abans no es despertés el dorment, arrencà unes quantes fulles del calendari de paret.

—Vós patiu d'encefalitis letàrgica—va dir l'hongarès a Capdevila, desvetllat ja.

—Jo? — respongué aquest, tot esverat.

—Sí, home. Heu estat dormint quatre dies. Mireu — afegí, ensenyant-li el calendari —, vàreu venir dilluns i ja som a dijous...

Capdevila sortí disparat, a veure un metge amic seu. El tractament consistí simplement a convèncer-lo que encara era dilluns.

Total, per què?

Quan foren coneguts a Madrid els lamentables successos de Yeste, tothom hi va fer, com és natural, els seus comentaris.

Al Parlament, un diputat dretista, desferra de l'antic caciquisme i afiliat al partit de la C. E. D. A., deia:

—*No hay derecho, señores, no hay derecho! Más de veinte muertos! Y, total, por qué? Por haber* taladrado *abusivamente un bosque...*

El partit immortal

Aquesta frase ens recorda aquella altra, d'un diputat radical de la passada legislatura, que en esbombar-se tot el bullit del *straperlo* deia que això no repecutiria en l'esdevenidor del partit perquè, deia, *es tan poderoso que no se puede* niquelar...

Diferència notable

Un conegut radical estava l'altre dia al despatx d'En Gassol, a la Generalitat. En comentar uns periodistes d'esquerra l'afabilitat amb què el conseller de Cultura atén a tothom, el radical féu un gest de contrarietat.

—De totes maneres — digué — no em negareu que els radicals eren més senyors. Daven més to al càrrec...

Féu una pausa i afegí:

—Per exemple, no em negareu que entre En Ventura Gassol i En Jesús Ulled, hi ha una gran diferència...

De moment, només remarcàrem que el cap de l'Ulled és pelat com una bola de billar.

D'aquells temps

Era en els temps inoblidables del lerrouxisme triomfant. Pérez de Rozas (edició monumental), diputat provincial; Pérez de Rozas (edició de butxaca), burot de l'Ajuntament; Ulled, Rocha, Serraclara, Domènech, regidors; Griso i Huguet, en el banc dels qui esperaven que els fessin alguna cosa; Santamaria, cap de la minoria radical municipal.

Bé, doncs. Un dia, el senyor Santamaria va voler entrar en un envelat de Gràcia. El porter va resultar ésser de la Lliga i, a més, funcionari municipal. En reconèixer el cap de la minoria radical, el porter va creure convenient fer política d'oposició:

—Qui és vostè?

—Sóc Santamaria — cridà, tot cremat per la ignorància del porter, el conegut regidor.

—*Ora pro nobis*—afegí el porter, mofeta.

Sort que En Santamaria no va atinar que li podia formar expedient!

Coses del senyor Polo

Hom sap que el senyor Polo Otín en té de molt bones, algunes de les quals ja han estat recollides en aquesta secció.

Per exemple, parlant del plet intern socialista, deia fa pocs dies al Real Club Republicano:

—Aquestes discòrdies *intestinals* dels socialistes acabaran forçosament en una *incisió.*

Frase amb la qual va deixar eclipsat al mateix ex-president del Club, puix que ha arribat al rècord de dir dues piquiponianes en deu mots.

Crit d'alarma

L'Assemblea anual de delegats del partit radical va desenrotllar-se dintre d'una atmosfera en la qual no predominava, precisament, la *conllevància.* Fins hi va haver dos militants que anaren a bufes.

En el moment més greu de la disputa, i veient que no hi havia manera de descompartir-los, un directiu tingué la idea de llançar aquest crit:

—*Que vienen los d'*Estat Català!

Immediatament es va restablir l'ordre.

LA GUERRA AMB ANTIFAÇ

HISTORIES D'ESPIES

Poques vegades en la història es dóna el cas que, sostenint-se encara les relacions diplomàtiques entre Estats competidors, les topades entre llurs Serveis Secrets arribin a ésser tan aparatoses i pintoresques, a desenrotllar-se de manera tan desimbolta i oberta com des de fa poc temps ocorre arran del conflicte abusivament anomenat etíop.

De garbuixos—divertits per als aficionats al misteri—entre l'emprenedor Servei Secret italià i les honorables autoritats britàniques, n'hi hagué una mica a tot arreu i amb sort variada. Però, sovint, els italians assoliren un èxit palpable, deixant, en els primers temps, llurs rivals bocabadats, tret dels casos — bastant nombrosos — en què el jovençà atreviment de l'Estat nouvingut feia que els seus emissaris s'enredessin en les mateixes xarxes que havien parat.

El recent cas de les bales dum-dum és modèlic. Itàlia acusa Anglaterra d'haver facilitat als etíops bales de punta tova, i presenta una reclamació a la S. de les N., amb documents fotogràfics: 1) de cartutxos de tal mena, calibre 7'9, fabricats a Anglaterra; 2) d'una carta, data 19-IV-1936, de la casa George Bates, de Birmingham, a la legació d'Etiopia a Londres, en la qual s'oferia, entre altres, l'esmentat material; 3) de l'embalatge de les bales, remès per Bates a la legació etíop amb la indicació «Material a lliurar a Etiopia».

Les aparences, doncs, condemnaven Anglaterra d'haver facilitat bales dum-dum als etíops. Però aquest país, que pot permetre's el luxe de no amoïnar-se per afers de caràcter provocatiu, ha publicat documents sorprenents:

El 19 de febrer de 1936, un suposat coronel López s'havia presentat al director comercial de la fàbrica de municions Bates, qualificant-se d'encarregat etíop i presentant una credencial de compra del Banc d'Egipte, sollicitant oferta de tres milions de bales de punta tova, que a l'Africa s'usen per a la caça d'animals salvatges. Poc després, es presentà un client a la mateixa fàbrica, demanant mostra de tals bales i un certificat de tractar-se de material de fabricació anglesa. Obtingut tot això, oferta, mostra i certificat, la casa Bates ja no veié més ni el coronel ni el client, i més tard les fotografies de la documentació i del material aparegueren a Ginebra en mans italianes.

La sensació produïda augmentà encara quan l'assossegat Servei anglès sortí una mica més del seu hermetisme. El suposat coronel López — que ha utilitzat, a més, els noms de Gustave Mezler, Lawrence, etc., però essent el seu autèntic el jueu de Bernstein — no actuava al servei de la legació etíop, sinó al de l'ambaixada italiana; la seva tasca era de comprometre Etiopia i Anglaterra; la credencial del Banc d'Egipte era falsificada. L'encàrrec de demanar bales dum-dum no sortia doncs d'Etiopia, sinó de la seva adversària, i tot l'afer no era més que un aspecte de la campanya amb què s'intenta corcar l'Imperi Britànic.

L'agent secret López, descontent de la retribució italiana, no tingué inconvenient a confirmar els detalls de l'afer i aquest es sumà, de manera pública i aparatosa, a tota una colla de fets no tan coneguts que es poden observar una mica pertot.

Si volem un altre exemple, no hem d'anar gaire lluny a buscar-lo. Fa pocs mesos, algunes persones complaents, d'aquelles que pullulen sempre al marge o al servei — en aquest cas en qualitat d'agents dobles — de certs organismes estatals, es dedicaven a fer córrer a Espanya, i especialment a Barcelona, rumors referents a suposades activitats d'agents anglesos en la costa mediterrània d'Espanya, arribant fins a afirmacions concretes. Al marge d'aquesta activitat, ciutadans anglesos perfectament innocents eren acusats de treballar per a l'Intelligence Service o per al seu cap a Barcelona. Aquests rumors eren divulgats per agents italians, interessats a provocar desconfiança i incidents entre autoritats espanyoles i anglesos i preparar així el terreny per a eventuals tasques diplomàtiques.

Es clar que una actuació així produiria poc efecte si els Serveis Secrets estrangers no s'afanyessin a acreditar llurs agents prop de les autoritats i personalitats polítiques — àdhuc d'esquerra — del país que els estatja. Un cas singularment significatiu ocorregué no fa gaire temps a Madrid, on un dels agents més importants de l'espionatge alemany a Espanya, l'ex-oficial A. W. Claus, col·laborava estretament amb un alt funcionari de la Direcció General de Seguretat, afiliat al partit radical, el capità Santiago. Aquesta col·laboració era tan estreta, que

El coronel López

uns estrangers, detinguts per espionatge contra Espanya, s'adreçaren a l'esmentat agent alemany perquè aquest gestionés que la Direcció General de Seguretat els afavorís.

Un símptoma de la nerviosa i atrafegada tasca italiana el constitueixen les repetides detencions de ciutadans anglesos a Etiopia. El cas del suboficial Bonnet, detingut equivocadament, i la desaparició de la valissa

La regió de la gran activitat secreta que enfronta anglesos i italians

diplomàtica anglesa són de recent memòria.

La lluita secreta, que en els casos esmentats traslluí a la llum pública, marca les etapes del camí cap a la reconstrucció d'un imperi les fronteres del qual estan traçades en els mapes del món antic.

Els punts de sustentació de la potència italiana ja estan, avui dia, abundantment distribuïts sobre la carta geogràfica. Aquests punts formen, pel que sembla, la carcassa del que Roma vol que s'ompli de substància viva, absorbint part de l'Imperi Britànic o de les zones de la seva influència, creient que aquest imperi ha començat ja a descompondre's i intentant de fer-li, moralment, una campanya de desprestigi i, pràcticament, una campanya d'espoliació.

La potencia italiana, avui, dia, irradia des de l'illa Mumerrah, situada en l'estret de Bab el Mandeb, davant Aden, i cedida per França a Itàlia en gener de 1935, sobre el camí de les Indies; des de les illes fortificades del Dodecanès cap a Palestina, Turquia i Asia Menor; des de Sicília cap a Malta i Suez; des de Sardenya cap a les Balears. Irradia, sobretot, des dels territoris del llac Tana, d'una banda, i del desert de Líbia, de l'altra, sobre el Sudan i Egipte.

Aquest desert de Líbia ha estat, des de tres anys ençà, testimoni dels viatges d'uns oficials a El Owenat i Sarra, viatges que aleshores foren poc observats per l'opinió pública mundial, però que ara adquireixen significat i importància particulars.

La molt teòrica frontera entre la Líbia Italiana, Egipte i el Sudan Anglo-egipci s'estén recta, a través d'un desert en part inexplorat, al llarg del 25 grau de longitud. Graziani, aleshores general a Líbia, fa uns quants anyc va creure que calia civilitzar urgentment el que quedava d'una feroç tribu àrab, els senussites, ocupants dels oasis Jarabub i Kufra, prop de la frontera egípcia. I a aquest fi Graziani féu construir en direcció nord-sud, al llarg de la frontera, entre Bardia i Jarabub, en ple desert, una línia d'alambrades. Cost: 20 milions de lires. Fi: que els feroços senussites no s'escapessin a Egipte.

Al nord, on les alambrades toquen a mar, avui estan davant per davant tropes italianes i angleses, les primeres a Bardia, les segones a Marsa Madru. Els italians construeixen actualment, amb 1,000 obrers blancs i 15,000 d'indígenes, una carretera cap a Bardia, de 650 quilòmetres de llarg. Els anglesos fa un parell de mesos que acabaren la via fèrria que va d'Alexandria a Marsa Madru. I al sud de l'alambrada, al sud de l'oasi Jarabub, s'estén la part quasi inexplorada del desert, dificilíssima de franquejar, quasi impractible per als motors, gairebé només a l'abast dels avions.

A l'altra banda d'aquest desert impracticable, on s'encreuen les línies de les fronteres de Líbia, Egipte, Sudan i Africa Equatorial Francesa, tan pulcrament traçades en els mapes, hi ha un altre punt interessant, El Owenat, que no fou descobert sinó tretze anys enrera.

Fa tres anys, uns oficials anglesos — que anteriorment ja hi havien estat dues vegades; la primera trobaren mitja dotzena de nòmades esparracats, i la segona ningú — anaven d'excursió a El Owenat. Una excursió de plaer... amb metralladores, per si de cas trobaven bandits àrabs. Però en arribar a El Owenat, hi foren molt amablement rebuts per uns oficials italians, també armats, que els estaven esperant.

El Servei Secret italià a Egipte funciona bé.

Cada una de les dues expedicions opinava que El Owenat pertanyia al seu país respectiu. Com que som en uns temps civilitzats, no hi hagué incidents, sinó un àpat amb *spaghetti* i vi de Chianti. Després d'acomiadar-se, els anglesos es dirigiren cap a l'oest, a Sarra, una font escanyolida, distant uns 400 quilòmetres de l'oasi Kufra, situada en el triangle desèrtic que forma la frontera entre Líbia i l'Africa Equatorial Francesa, que desemboca al Sudan i que segurament pertanyia a aquest. Arribant a Sarra, es donà el cas que els oficials anglesos també hi foren rebuts per uns oficials italians arribats una hora abans, encarregats de rebre'ls per ordre radiotelegràfica.

Un any després de l'àpat en el desert, Anglaterra i Egipte acabaren cedint a Itàlia el triangle desert on es troben Sarra i els límits del planell d'El Owenat.

I l'agent secret que des d'Egipte havia comunicat al seu cap que uns oficials anglesos havien d'anar d'excursió de plaer a El Owenat i a Sarra, segurament ignorava que al mateix temps, un compatriota seu, el baró Franchetti della Rocca, anava d'exploració i cacera per Etiopia, preparant unes negociacions — segons se li escapà de dir a un col·lega seu a Espanya — amb, entre d'altres, el ras Gugsa, en vista d'esdeveniments pròxims a escaure's.

L'àpat en el desert, a El Owenat, tres anys ha, assenyalava que s'estava afermant un punt de sustentació. L'ocupació, recent, de la regió del llac Tana havia de constituir el segon braç de la tenalla dins la qual es troba una part de l'Imperi Britànic.

I mentrestant, els Serveis Secrets, incansables, inexorables, preparen, a Egipte, a Palestina, a Espanya, a Berlín, a les capitals de les altres potències, les etapes futures d'una lluita que o marcarà la transformació de l'aspecte del món, o l'ensorrada d'un somni atrevit l'execució del qual fa catorze anys que es prepara, i que el món es complaïa a considerar només com un somni.

L. STAUTZ

L'APERITIU

El pintor Pere Pruna. — A hores d'ara tothom ha mastegat i ha paït el famós incident promogut al voltant de la concessió del Premi Nonell. Els diaris de tots colors s'han cuidat d'esbombar-ho. Des dels que n'han tret suc per fer barrila, als pedants analfabets que es pensen tocar amb el dit el cel, i realment només el toquen amb les orelles, tothom hi ha dit la seva, i entre els comentaristes no ha mancat tampoc, per la nostra dignitat col·lectiva, alguna persona de seny que ha enfocat les coses amb una certa serenor i una certa noblesa. Tothom sap què és *El vi de Kios,* i la senyora amb la roba arromangada de la revista *Sex-Appeal,* i fins aquesta important revista sembla que hi ha sortit guanyant, perquè d'ençà de l'*affaire,* als quioscs de la Rambla s'hi exhibeix la gràfica publicació copiosament i en llocs de preferència. El mullader pictòric ha passat de les taules de les redaccions a les taules dels cafès i a les alcoves de les cases particulars; la tristíssima gent indocumentada i sense gota d'imaginació que quan li donen un tall per mossegar, mossega de valent, ha començat a fer aquells grans escarafalls de sempre, i sense ni com va ni com tomba, sense esbrinar si cometien una injustícia o una vilesa, la gent s'ha posat a vociferar i a comentar, i «Noi, aquest Pruna, quin barra!» ha sortit de la boca de molts pares de família i de molts dependents de comerç, els quals de tant en tant es creuen en l'obligació de passejar un nas carregat de camàndules pels jardins de l'esperit. Els autors de l'atac al pintor Pere Pruna han sortit amb la seva; han aconseguit que l'escàndol promogut pel suposat delicte de plagi prengui estat d'opinió i tothom s'hagi cregut en el dret de mirar a un dels nostres més autèntics valors amb uns ulls de perdonar-li la vida. I per donar a l'escàndol el clima melodramàtic, un anònim cretí s'ha permès el luxe de donar una ganivetada en el lloc més sensible de la famosa tela.

Jo, sobre el suposat plagi comès pel pintor Pere Pruna, tinc la meva modesta opinió: jo crec que En Pruna està en el seu perfectíssim dret d'aprofitar-se de totes les fotografies del món per pintar totes les teles imaginables. Jo crec simplement idiota establir un paral·lelisme entre el treball mecànic que fa una màquina fotogràfica, i el treball de creació que fa un pintor autèntic posant la seva ànima en cada inflexió de pinzell. Crec encara més; en aquest cas d'*El vi de Kios* i de la fotografia de *Sex-Appeal,* l'actitud d'En Pruna em sembla una actitud faceciosa i plena de bon esperit, aprofitant un document banal per produir una brillantíssima obra de sensibilitat i d'intel·ligència. Si la gent tingués una mica més d'imaginació, de bon humor i de malícia, podria celebrar delicadament aquest llampant malabarisme del nostre Pere Pruna, i els que ara s'estripen les vestidures podrien honestament repicar les castanyoles. Aquesta és la meva humil opinió, que podria reforçar-la amb arguments i cites històriques, però que no val la pena, perquè a mi no m'interessa l'aspecte jurídic del fet, sinó l'aspecte moral.

A mi m'interessa delatar, i no d'una manera anònima, la part bruta i inconfessable que nodreix tot el bum-bum d'aquesta qüestió. Perquè cal obrir bé els ulls: en l'atac del qual és víctima En Pere Pruna, no es tracta de salvar cap principi, es va simplement a perjudicar un home; s'intenta ensorrar i fer la vida impossible al pintor Pere Pruna. I a això contribueixen tots; des dels sapastres i els set-ciències, fins als que aprofiten tota anècdota per explotar-la còmicament; i els que, amb inconsciència o ignorància o deixadesa o precipitació, han contribuït a inflar el gos, han fet, sense adonar-se'n, el joc de l'enveja i del despit i d'altres intencions encara més baixes i més innobles.

Perquè ara, admetent i tot que el pintor Pruna hagi comès una relliscada (que jo nego, naturalment), és inconcebible que davant d'aquesta relliscada es vulgui oblidar o esborrar la realitat gloriosa del pintor Pere Pruna. Es simplement monstruós que davant de l'incident del premi, s'intenti desvaloritzar i marcar amb un somriure pejoratiu tot l'esforç i tot el treball d'un artista coronat per un èxit puríssim. I és simplement criminal actuar damunt d'una opinió tan impressionable, tan ensarronable, tan vincladissa, com és la que forma el públic dels nostres diaris, en aquest sentit destructiu completament gratuit i estèril.

Jo sé, naturalment, que els artistes, en general, tenen molt d'àngel i molt de diable, i tenen sobretot una propensió a l'histerisme i a la ferocitat. Les raons són moltes, la més directa és que l'ofici s'ho porta. En aquestes matèries d'art, tan susceptibles, tan delicades, s'enverina tot; de vegades el diable ofega l'àngel, i les punxades i els cops de queixal són desproporcionats, són inhumans, pertanyen a aquest clima d'histèria dels artistes, que naturalment no és el clima normal dels homes del carrer. En el cas present, ens trobem amb un fet d'aquesta mena; amb una feroç baralla d'artistes, completament anormal, completament desorbitada. I el perill, consisteix que tot allò que té de patològic l'escandalós *affaire,* influeixi desproporcionadament en l'opinió dels que segueixen el món de l'esperit amb aquella bona fe necessària, que intoxiqui els desinteressats, que tenen el gust i el deure de protegir les arts i els artistes del país. El perill d'aquest atac innoble que s'ha fet a Pere Pruna, és precisament que al seu voltant es congregui un aire irrespirable, que és allò que en realitat desitgen els explotadors del suposat plagi. I és això el que jo tinc interès a delatar, i sobre aquest aspecte moral de la qüestió, sobre aquesta vil injustícia que algú intenta cometre contra el pintor Pruna, m'interessa fer obrir els ulls de les persones serenes i de bona voluntat.

La glòria del nostre país no s'aconseguirà amb pica-baralles de galliner, amb ferocitats d'insecte, o amb èxits de l'enveja i de la mala bava.

I per dir aquestes coses, he vingut a fer l'aperitiu amb els meus lectors després d'unes setmanes de silenci. Per dir al meu amic Pere Pruna que la meva admiració i el meu respecte per la seva obra són ara més vius que mai, i per dir a tots els amics que el nostre deure és reaccionar amb tota l'energia contra aquest tristíssim cop baix que s'ha intentat donar a un dels valors més originals, més autèntics i més intel·ligents de la nostra pintura.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CAP A LA DEMOCRACIA

La nova Constitució russa

El projecte de nova Constitució de la U. R. S. S. que ha estat publicat l'11 de juny i aprovat en sessió plenària pel Comitè central del partit comunista i el *praesidium* del Comitè executiu central de la U. R. S. S., i després sotmès a l'examen de les masses populars, és l'expressió jurídica dels canvis enormes que s'han produït a Rússia de divuit anys ençà. Només tenint en compte aquests canvis és com es pot jutjar la im-

La diversió al kolkhoz Rosa Luxemburg, prop d'Odessa

portància considerable de la Constitució proposada.

En què consisteixen aquests canvis? D'antuvi, un país agrícola s'ha convertit en industrial. Una enorme indústria ha nascut i ha crescut sobre una base tècnica enteramente nova; el proletariat, també, ha crescut enormement, no sols perquè ha augmentat el nombre d'obrers de fàbrica i s'ha elevat llur qualificació, sinó també i és el més important — perquè ara la producció industrial prepondera sobre l'agrícola. La indústria no sols proporciona els mitjans de millorar constantment el benestar de la població, sinó que també ha donat els mitjans de crear grans cultius basats en la tècnica moderna. Per això ha estat possible no sols de crear grans fàbriques estatals de blat i de bestiar, sinó que la immensa majoria de la pagesia ha comprès l'avantatge del gran conreu i ha creat, de grat, una economia collectiva. Si es considera que les fàbriques i la terra pertanyen a l'Estat, aquests canvis indiquen el naixement d'una indústria i d'una agricultura socialistes. La penetració, en el camp, de les màquines més perfeccionades, l'electricitat i la T. S. F., l'ensenyament donat a amples sectors de la població pagesa perquè pugui servir-se de les màquines modernes, el desenrotllament dels conreus gràcies a les noves condicions de vida, gràcies a l'extraordinària extensió de la xarxa d'escoles, han acostat els obrers de la ciutat i els pagesos kolkhozians.

Aquests canvis econòmics i socials han portat modificacions en els altres dominis de la vida. Els obrers i els pagesos han fet néixer una categoria d'intellectuals, la nova *Intelliguentsia,* que compta milions d'homes, del tot lligats a la revolució. Ocupen els càrrecs d'enginyers, de tècnics, d'administradors. Entre ells es recluten els funcionaris de les administracions de l'Estat. La nova *Intelliguentsia* és filla de la revolució. Però l'antiga *Intelliguentsia,* la que va fer els seus estudis sota l'antic règim, no pot deixar de compendre el sentit dels divuit anys darrers. No sols ha vist el fracàs de totes les temptatives d'enderrocament del règim soviètic, sinó també que aquest règim assegurava el desenrotllament del país des dels punts de vista material i cultural. Ha vist que el govern soviètic considera la ciència com una palanca poderosíssima del desenrotllament social, i que fa tot el que pot per a encoratjar-la. I la immensa majoria de l'antiga *Intelliguentsia* cada any pren més part en el desenrotllament del país, acostant-se al proletariat i a la pagesia.

Per últim, el desenrotllament industrial ha permès al govern de donar un gran impuls al desenrotllament dels pobles endarrerits que, sota l'antic règim, eren objecte d'una explotació; un impuls no menys poderós de la indústria al Caucas, Asia Central i Sibèria.

D'aquests fets, la nova Constitució en treu conclusions. Els bolxevistes no han considerat mai la dictadura del proletariat sinó com una forma de la democràcia per als treballadors, però amb l'afegit que calia de primer privar provisionalment dels drets democràtics les capes expropiades per la revolució i que no podien sinó oposar-se a la construcció del món nou. Després, donat que encara calia vèncer enormes dificultats abans que es fessin visibles els resultats del canvi de règim, era inevitable que una part important de la pagesia vacillés. Per això calgué, a fi d'assegurar el curs regular de l'edificació de l'ordre nou, donar oficialment, per un temps, avantatges al proletariat, tan fermament partidari de la transformació social. Aquesta necessitat ha desaparegut a hores d'ara, tant més que els representants de l'antiga burgesia de les ciutats i dels terratinents representen una minoria insignificant i ja fa temps que han entrat en els rengles dels funcionaris.

La massa essencial dels representants dels cultes religiosos ha perdut llur influència sobre la gran majoria de la població i les escoles. Quant a la burgesia més àmplia, els *kulaks* o propietaris mitjans, han estat eliminats amb el concurs de la gran massa de pagesos, i han estat reeducats en una mesura considerable. Les forces interiors de la contrarevolució esclafades, el socialisme victoriós no s'ocupa de venjar el passat i, atorgant els drets electorals a tots els ciutadans, obre als representants de les classes abans dirigents el camí d'una participació a la nova vida sobre un peu d'igualtat. Només són privats dels drets cívics aquells les accions dels quals són perjudicials a la societat, segons sentència dictada pels tribunals.

Quant als avantatges de què fruïen els obrers en matèria de drets electorals, han perdut llur sentit. No hi ha dubte que la pagesia kolkhoziana està, tant com la classe obrera, interessada en la prosecució de la industrialització, que donarà als pagesos els mitjans d'assolir el nivell cultural dels obrers. També està interessada en el reforçament de l'exèrcit roig, compost sobretot pels seus fills, i en la defensa del país contra els atacs estrangers. Està interessada en el reforçament dels kolkhozes, que garanteixen a les masses pageses el millorament de llurs condicions de vida. Els kolkhozians són ferms partidaris del nou règim: actualment no pot perjudicar l'obra comuna que tinguin els mateixos drets electorals que els obrers. Es evident que les masses de la *Intelliguentsia* laboriosa són igualment favorables al reforçament del règim sota el qual el paper de la ciència és tan estimat.

No es tracta pas solament d'instaurar per a totes les institucions, des del soviet local de treballadors fins al Consell suprem de la U. R. S. S., el sufragi igual, directe, secret i general per a tots els ciutadans a partir dels divuit anys. Aquesta democratització del país és garantida per la llibertat de premsa, de paraula, de reunió, de manifestació, d'organitzar societats cooperatives, professionals, esportives, científiques, etc. Això té per resultat donar-nos un poble immens organitzat d'una manera estable, un poble pel qual les eleccions són només l'apogeu de la influència organitzada sobre el desenrotllament social del país. A totes aquestes organitzacions de masses, i no solament a les organitzacions del partit comunista, la nova Constitució dóna el dret de presentar candidats a tots els llocs electius de la Unió Soviètica.

Les mateixes raons que han induït al canvi del dret electoral han aconsellat també la necessitat de reorganitzar tots els òrgans dirigents de les repúbliques. Fins ara, modificant-se sovint les circumstàncies, calia amb urgència fer lleis, modificar-les, reformar l'administració del país. Ara, una vida econòmica molt complexa, la d'un país industrial que ha resolt les qüestions essencials, exigeix prudència pel que fa a les relacions així establertes, pel que fa a les formes de la vida, i per això han calgut formes jurídiques garantidores de l'elaboració minuciosa i la preparació de tot nou canvi. Per això la Constitució, en tant que òrgan legislatiu únic, institueix el Consell de la Unió, creat sobre la base del sufragi igual, secret i directe, i el Consell de les nacionalitats, compost de representants de les repúbliques de la Unió, de les repúbliques nacionals i de les regions. Només per decisió de les dues Cambres, constituint conjuntament el Consell suprem de la U. R. S. S., són promulgades les lleis. El *praesidium* del Consell suprem que actua en els períodes d'entresessió dels òrgans legislatius, no pot promulgar lleis, sinó només interpretar-les. El Consell de comissaris del poble, òrgan administratiu elegit pel Consell suprem, només pren decisions basant-se en les lleis existents i en vistes de llur aplicació.

El paper del Consell de les nacionalitats exigeix alguns aclariments. La seva funció política és d'ésser l'intèrpret dels interessos nacionals particulars, dels interessos culturals de les parts que componen la U. R. S. S. Només la decisió unànime de les Cambres té força de llei. En el cas, pràcticament inversemblant, però teòricament possible, de divergència entre les dues Cambres, la decisió pertoca a les masses populars que elegeixen els membres del Consell de la Unió i els membres dels soviets de les repúbliques de la Unió que designen llurs representants en el Consell de les nacionalitats. La U. R. S. S., reconeixent a totes les repúbliques que la componen el dret de separar-se'n, ha pres en la seva Constitució totes les mesures per tal d'assegurar en la pràctica la igualtat de drets de totes les nacionalitats i garantir llurs interessos.

Tals són els canvis aportats per la nova Constitució. Durant mesos, les masses populars russes l'examinaran en milers de reunions i proposaran les modificacions que estimaran necessàries. En novembre, un Congrés especial decidirà la forma definitiva de la nova Constitució i, al mateix temps, les repúbliques components de la U. R. S. S. elaboraran llur pròpia Constitució prenent per model la de la Unió. En el transcurs d'aquest any, el gran país de treballadors que s'estén des del Beresina al Pacífic, des de l'Artic a la Mar Negra i al Pamir, reconstruirà la seva organització política edificant-la sobre els ferms fonaments de l'economia socialista. En el frontó d'aquest edifici figuraran els vells mots d'ordre: «Igualtat, Fraternitat, Llibertat», però llur contingut s'enriquirà d'una nova substància que ja no és una promesa, sinó una realització.

KARL RADEK

Mirant a fora

«La Marsellesa»

Els francesos han commemorat amb fervor el centenari de Rouget de Lisle, que morí a setanta-sis anys, recollit a casa d'uns amics. Rouget de Lisle, el 25 d'abril de 1792, va compondre i escriure, a casa de l'alcalde d'Estrasburg, el Cant de guerra de l'exèrcit del Rin, *que prengué el nom de* La Marsellesa *quan, pel juny, es formaren els batallons de voluntaris de Marsella i de Montpeller que havien de marxar sobre París.*

Cosa estranya, aquest home que va escriure l'himne de la Revolució francesa, i gairebé de totes les revolucions, era un republicà bastant tebi i un revolucionari a contracor. Malgrat l'èxit de La Marsellesa, *fou expulsat de l'exèrcit i, considerat traïdor a la pàtria, que volia dir tant com bo per a la guillotina, va ésser empresonat i no fou alliberat fins a la caiguda de Robespierre.*

Rehabilitat per la Convenció, sospitós als ulls de Napoleó, empresonat per deutes, quan ja tenia setanta anys, Lluís Felip, per intervenció de Béranger, li atorgà una pensió de tres mil francs i la Legió d'honor. Ja era hora!

Poc abans de la revolució de juliol que havia de costar el tron a Carles X, Rouget de Lisle va dir una cosa molt divertida, comentant la situació:

—Això va molt malament. Ja es torna a cantar La Marsellesa!

Chestertoniana

G. K. C. tenia un ràpid i desenrotllat sentit dels viceverses i de les paradoxes, a vegades exercit amb superabundància.

—Jo—li deia en un club de Londres un oficial anglès, colonial de tota la vida—crec que s'ha de fer el que he fet sempre: combatre els enemics amb llurs pròpies armes.

—Què espereu, doncs—respongué Chesterton—, a picar les vespes i emmetzinar les serps? De què tenen gust els antropòfags?

* * *

En una ciutat estrangera, G. K. C. sopava amb uns amics. Al final del sopar, li demanaren que parlés. I contà l'apòleg del lleó.

Un lleó destinat a menjar cristians, que en ple circ, després que el màrtir sobre el qual s'havia abalançat li parlà a l'orella, fugí esverat. Neró, sorprès, manà que li portessin el cristià a la llotja imperial.

—Què has dit al lleó, que ha fugit esverat?

—Senzillament, que després d'haver-se'm menjat el farien brindar.

Transició

Un interlocutor de Paul Valéry ho explica tot dient que els pobles es troben actualment en un estat de transició.

El poeta filòsof escolta sense objectar. Fins que agafa un terròs de sucre, el tira a la tassa del café, i diu:

—Veieu, ara aquest terròs també està en estat de transició.

—Així, no porta bitllet?
—Es que faig economies.
(*Candide*, París)

—Una bona propina si diu ben alt que ella ho senti: «Afaitar, senyor?»
(*New York American*)

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
ÉXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

EL BON VELL TEMPS

Elogi fúnebre del Cafè Pedrocchi

L'altre dia vaig anar, com cada any, a asseure'm al Pedrocchi. Aquest cafè cèlebre és a Pàdua el que el Florian és a Venècia, el Napolitain a París, el Royal a Londres. El Pedrocchi és tota la Itàlia d'ahir, la Itàlia stendhaliana, ociosa, que es lleva tard, arrissada amb molls, donant el *do* quan passen dones boniques, fent la migdiada, estimulant un cor i un esperit indolents amb

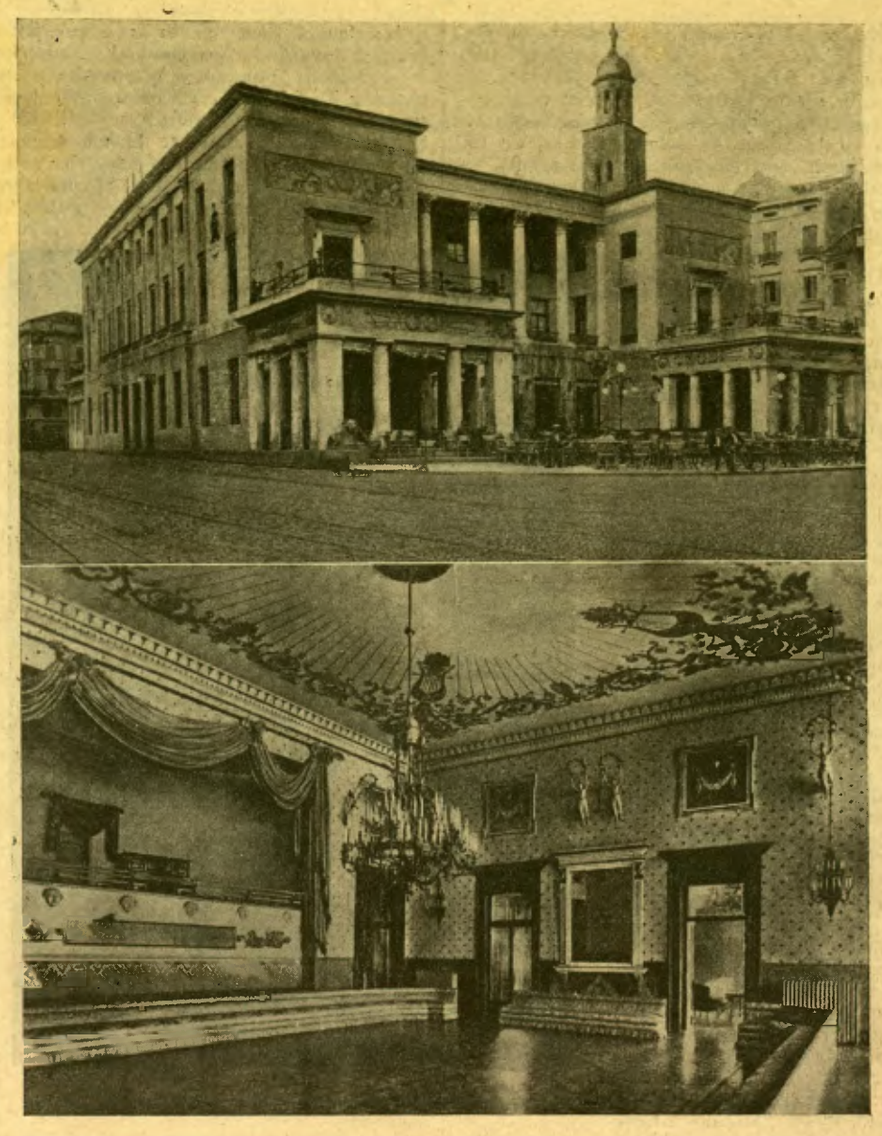

L'exterior i la sala de concerts del Cafè Pedrocchi

l'aroma d'un negre moka que, tot just regat amb un núvol de nata, es converteix en un *cappuccino*. Es la Itàlia sense necessitats, dinant amb un borrego d'anís, sopant amb un diari i vivint de l'aire del temps. Sota els porxos neogrecs del Pedrocchi, continua la vida satírica, literària i patriarcal de Juvenal i d'Horaci; un aglomerat d'homes, entre els quals rarament s'aventura una burgesa com cal, embussa la Via dell'8 Febbraio i aquelles altres, més estretes, que duen al cor perfumat d'herbes de l'antiga Pàdua, d'on sorgeix la massa ja veneciana del Municipi.

Ai! en la meva absència, el Cafè Pedrocchi ha fet fallida, m'explica un dels vells cambrers que em serveixen. Contemplo potser per darerra vegada aquesta antecambra poètica d'Itàlia, aquesta borsa de petites notícies, aquests fonaments del *far niente*. Fa sis o set anys, el Pedrocchi va fer un esforç per a sortir de la seva pols, però no ha sobreviscut a aquest accés d'energia i, com una gran empresa industrial, heus-lo ací amb un liquidador per gerent. Sota les fistonejants draperies d'estuc que dibuixen un fris el cafè ofereix els seus pastissos d'anís i els seus bancs cansats als darrers desvagats. En la sala dels mapamundis, una decoració geogràfica cobreix les parets: així es pot, tot prenent una *granita* de llimona, fer una volta al món immòbil i filosòfica. Per les finestres del cafè, a l'altra banda del carrer, es veu la Universitat de Pàdua, que fou una de les més riques d'aquesta terra tan rica d'esperit: el Lombardo-Vèneto. Tal era la picaresca i novellesca Itàlia, la Itàlia barroca dels jardins plens de jocs d'aigua i de nínxols (en tots els sentits de la paraula), la Itàlia que sabé divertir Europa durant cinc segles i que restà per als nostres pares el que era per al President de Brosses: el país del *bel vivere*.

* * *

«Itàlia — declarava Mussolini als anglesos, en un interviu — ja no és un lloc de plaer, un centre de diversió.» Sembla que els anglesos no hagin comprès la Itàlia actual; han cregut que l'afer d'Etiopia era un nou intermedi de la *commedia dell'arte;* han cregut que seguien tractant amb Colombina: li han pessigat el darrera i, quan la dama s'ha tombat, no era pas Colombina, era — horror! — la mare dels Gracus... La Itàlia moderna vol, ella també, els seus passos sota les arcades buides de les Procuradories; per la plaça i la placeta, els passejants són esclarissats, i la nit, al voltant del concert flotant, poques gòndoles vénen a arrenglerar-se. El retrat del Duce és l'única imatge de la nova fe. Els homes joves són a Etiopia; tots aquells xicots ben plantats, tots aquells oficials amb el pit barrat de seda blava, que transformaven les galeries cobertes de Milà o de Gènova en altres tants fòrums garlaires, que eren tot el dia disponibles i inútils, al cantó del Corso a Roma o davant el Neptú de Bolonya o davant el Pedrocchi, han desaparegut; la guerra els ha pres.

* * *

Perquè neixi la Itàlia d'enllà de la mar, ha calgut sens dubte que morís la Itàlia encisadora d'avantguerra, des de la qual encara es podia remuntar fàcilment a la d'Henri Beyle, tan acostada a la del XVIII, la de la Brenta de Casanova i dels casinos rocalla per a màscares i bergamasques. Però ha existit mai aquesta Itàlia, sinó entre els estrangers? Debades la buscaríem en les belles èpoques; hom no la troba ni en la Itàlia etrusca, tan àrida com el Tibet o la terra dels inques, ni en la Itàlia bizantina, ni en la Itàlia visigòtica — massissa com la tomba de Teodoric —, ni en l'austeritat sense ombres del Giotto, ni en la dignitat del Tizià. A Venècia, al Palau Pesaro, l'ull abasta en un admirable conjunt tota l'obra del més gran mestre venecià: les nueses venusines i els amors que els presenten un mirall tenen també alguna cosa de gloriós i de greu; a penes si l'Aretí somriu innoblement, el llavi florit, el vestit massa ric, enmig d'un Renaixement que, si fou l'edat de l'art i de l'alegria de viure, fou també la de l'alegria de matar i de l'art de morir.

La Itàlia fàcil ha estat un mite com tots els paranys llegendaris inventats pel tòpics de la literatura i explotats per les agències de turisme?

En tot cas, si ha viscut, fugitiva i bastarda, el vell cafè literari paduà, amb les seves sales buides, els seus motlles de gelat entelats, i el seu director colpit per la crisi, és el símbol de la seva posta: la Itàlia nova puja i el pobre Cafè Pedrocchi baixa.

PAUL MORAND

(*Copyright by Agence Littéraire Internationale*)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 BARCELONA Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

EL CINEMA

LITERATURA I CINEMA

"The Fountain", de Ch. Morgan

No ens arriscarem pas nosaltres a dir, parlant de cinema: «això es pot fer; això no es pot fer». No que les possibilitats del cinema siguin illimitades, però sí que apareixen com indefinides. En tot cas, com difícils de delimitar. Es doncs en un sentit tot aproximat que ens referim, a vegades, a motius de més o menys rendiment cinematogràfic. El rendiment no dependrà, almenys, tant del realitzador com de la idea a realitzar?

De totes maneres, quan el filòsof Maurice Blondel parlava dels límits del cinema, alludint la seva incapacitat per penetrar en el món de les idees, és incontestable que donava en el clau. El film pot matisar fins a un punt increïble en els dominis de la passió. Sembla tanmateix impotent en els dominis de la intellecció. Una demostració de l'existència de Déu ens sembla ésser matèria molt poc fotogènica. D'acord?

Es per tot això que ens tenia sorpresos que una productora americana s'hagués enamorat de la novella de Charles Morgan *The Fountain* per a fer-ne un film. Naturalment, *The Fountain* és una novella, i això solament ja vol dir quina quantitat d'elements ha de tenir aquest llibre, susceptibles d'ésser transcrits en el lèxic cinematogràfic. Però...

Heus ací la història, reduïda a un esquema simplement lineal. Lewis cerca la serenitat, cerca de donar-se aquella actitud d'èxtasi que ha d'immunitzar-lo enfront del dolor i de la passió. Pressentint que el que ell desitja és la pau de què tant parlen els autors espirituals, és un fervent lector dels místics. Però el lector que tracta sincerament de fer de Plató, Pascal, Molinos i Fenelon, una poesia feta vida, retroba una amiga d'infància, Júlia, casada amb un baró alemany, i d'aquest encontre en un país d'exili se'n deriva una passió tan contrària a la pau, com culpable als ulls del món.

El marit és a la guerra, d'on torna desfet. Un braç amputat, la sang emmetzinada pels gasos. Solament viurà si té interès a viure. Si la seva voluntat de viure defalleix, i defallirà quan endevini que la seva jove muller ja no li pertany, és home consagrat a la mort.

No ens negareu que aquesta dramàtica situació és força susceptible de donar un film correcte que no menyspreï cap de les regles del joc i capaç així mateix d'interessar la línia general dels espectadors.

Però... el llibre de Charles Morgan comprèn al mateix temps un aspecte absolutament essencial, impossible d'escamotejar ara i enfront del qual el cinema ens sembla bastant incompetent. I és que aquesta història d'amor, d'adulteri i de mort comporta, en el pensament de l'autor, una projecció metafísica, projecció que és el punt neuràlgic de l'obra, el seu pensament fonamental. Pensament que no és ací com un apèndix que ve a comentar una aventura, sinó com la llum central que dóna el nom a les coses i la significació als actes.

Hi ha en el llibre de Morgan almenys trenta pàgines sobre la vida i la mort, que no solament són entre les més profundes que s'han escrit d'ençà de Plató sobre el problema de debò central i inapellable, sinó que també són, en el sentit més estricte dels mots, el punt neuràlgic del llibre. Diríeu que la història ha estat explicada per poder avançar aquestes explicacions intellectuals. Si prescindiu d'aquestes pàgines, no solament practiqueu una amputació gravíssima en el cos del llibre, sinó que anulleu el llibre, convertint-lo en un altre.

Ara feu el favor de dir-nos: què pot el cinema davant del problema de transcriure les reflexions d'un home que arriba a conclusions d'ordre metafísic examinant el contingut de la seva aventura?

John Cromwell, que té la mà trencada en la qüestió d'adaptar novelles, ha procedit ací amb una serietat, amb un menyspreu del públic analfabet, realment admirable. Ha

Ann Harding

comès la solemne atzagaiada de voler, costi el que costi, fer passar a la pantalla quelcom d'aquestes essències impalpables. Ha plantat Ann Harding i Paul Lukas fit a fit, sostenint un diàleg meravellós, però que fa del tot inútil el cinema. Són paraules aquestes que inviten a cloure els ulls per poder-les meditar. Són paraules per llegir, per rellegir damunt d'un llibre, però del tot indiferents a la presència de dos rostres, puix que l'acció ara té lloc en una regió espiritual què no té traducció corporal.

I el que és pitjor és que aquesta manera d'atropellar el cinema no aconsegueix encara donar-nos Morgan, puix que, com podeu suposar — el film s'ha pogut projectar, i això ja ho diu tot (1) —, les pàgines amarades de reminiscències platòniques, que són, com hem dit, la substància més preciosa del llibre, no tenen accés al film. Hom enceta la cosa, però sense prosseguir-ne el desenvolupament normal, que porta lluny, lluny, fins a l'acceptació cristiana de la mort.

El film, que amb tot comporta moments perfectament normals i àdhuc un preàmbul del tot insignificant, és, a desgrat del que hem tractat de suggerir, una obra que es veu, si més no, amb interès. Es una obra difícil, però realitzada amb una rara intelligència, pròpia d'un home expert com és John Cromwell.

Brian Aherne, molt just en el rol de Lewis. Ann Harding, que hem vist complicada també en la història tan plena d'esculls de *Peter Ibbetson,* bonica i intelligent com d'habitud. En canvi, Paul Lukas sembla no haver comprès gran cosa del gran paper que interpreta. De cap de les maneres no suggereix la impressió de l'home que ha aconseguit anar tan enllà en el progrés espiritual.

JOSEP PALAU

(1) El film s'ha estrenat amb el títol de *Fiel y pecadora* (!!).

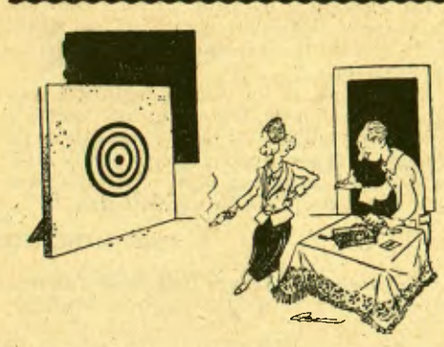

L'armer. — I amb una punteria així vol casar-se?

—Què fa, dos dies seguits escrivint?
—El seu testament. Es tan ric!

Sobrealiment Poderós

Cada cullerada de CARNE LIQUIDA equival a un filet de bou de 250 grams. Es un sobrealiment natural poderós més fàcil de digerir que la llet i completament assimilable. N'hi ha prou amb dues cullerades al dia dissoltes en la sopa o en una mica de vi, per a restablir les forces i el vigor després d'un esforç excessiu o d'una greu malaltia.

CARNE LIQUIDA

del Dr. Valdés García de Montevideo

PANORAMA

Una petita obra mestra: «Busqueu-me una núvia»

Encara que amb un xic de retard, permeteu-nos que assenyalem l'admirable i simpàtic film de William A. Seiter, *Busqueu-me una núvia.* Una petita obra mestra que sembla inspirar-se en la manera de Frank Capra, i que Herbert Marshall i Jean Arthur animen amb una gràcia i humor deliciosos.

Es difícil fer les coses a la perfecció, però almenys ens anima la pretensió d'assenyalar, encara que sigui breument, tots els films que s'ho valen de debò. Aquesta comèdia que s'ha llançat sense cap reclam especial, és un d'aquells títols, doncs, que no podíem silenciar.

Vigileu quan el donin de represa, si és que no heu tingut la sort de veure'l encara.

Llançat d'una altra forma, quin èxit no hauria estat aquest film!

«Una nit a l'Opera»

Els quatre germans Marx, Groucho, Harpo, Chico i Zeppo anaven anys enrera pels pobles dels Estats Units, cantant per a guanyar-se la vida i es deien els Quatre Rossinyols.

Anaven tirant, només. Un incident havia de canviar el curs de llur vida.

Cantaven en un poblet del Texas quan s'escapà un cavall d'un estable veí i es posà a renillar i fer bots i clavar guitzes, armant un xivarri de mil dimonis. El públic dels Quatre Rossinyols, compost gairebé en totalitat per *cow-boys,* abandonà l'espectacle musical per l'espectacle hípic, i els germans Marx quedaren sols a la sala, frenètics de ràbia.

Quan, liquidat l'afer del cavall, els espectadors tornaren a la sala, els Quatre Rossinyols, en comptes de rependre el programa, es posaren a cridar, a fer galls i ganyotes, a interpellar els espectadors amb tota la barra... I, amb gran sorpresa, el públic els aplaudí frenèticament.

Sense proposar-s'ho, havien creat un nou gènere i ben personal. Aquell dia moriren els Quatre Rossinyols i van néixer els Marx Brothers, que després d'èxits a l'escenari ingressaren al cinema.

Zeppo s'ha fet empresari i ara només treballen els altres tres.

Aquests pallassos extraordinaris — vegi's llur film recentment estrenat a Barcelona, *Una nit a l'Opera* — tenen veritablement el geni de la improvisació, però una improvisació illògica, irracional, sense illació ni encadenament, sinó a l'atzar de la imaginació més follament grotesca que s'hagi vist mai.

Es tal aquesta fecunditat d'imaginació, que *Una nit a l'Opera* és un film gairebé impossible d'explicar, de tal manera es succeeixen els *gags* més impensats.

Churchill i Chaplin

Winston Churchill, que tan sovint és ministre, no deu tenir gaires prejudicis de casta. En efecte, aquest descendent del duc de Marlborough ha permès que la seva filla única debutés de *chorus girl* en un local de Londres.

Malgrat les preocupacions d'un polític anglès en aquests moments, Churchill ha escrit un article en el *Sunday Chronicle*... sobre Charlot.

Churchill defensa la poca afició de Chaplin al sonor i diu que l'essència del film no és la paraula, i ell és l'únic que ho ha comprès. Assegura que la veritable vocació de Chaplin no és el còmic, sinó el tràgic, i prediu que tard o d'hora interpretarà papers tràgics. Gairebó creu que *Temps moderns* és el darrer film còmic de Chaplin i li aconsella que es decideixi a interpretar aquell *Napoleó* que és objecte de tants comentaris cada vegada que s'anuncia.

Notícies curtes

Alexander Korda roda *Rembrandt,* amb Charles Laughton d'estrella.

— Un film pseudo-científic és *La Nina diabòlica,* amb Lionel Barrymore i Maureen O'Sullivan.

— Walt Disney va posar un anunci dient que necessitava trenta dibuixants nous i ha rebut més de sis mil sollicituds d'ingrés.

— Geo Kelber ha rodat *Andorre,* documental sobre la petita república veïna nostra.

— G. W. Pabst vol rodar un film d'espionatge prenent peu de la vida de l'extraordinària Mademoiselle Docteur.

— Frank Lloyd dirigirà Claudette Colbert en *The Maid of Salem,* film l'acció del qual passa en 1692.

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Horari d'estiu

Sessió contínua de 3 tarda a 1 matinada

SEIENT: UNA PESSETA

Local dotat de clima artificial Carrier

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U.F.A. exclusiu

El Hipnotizador hipnotizado
Divertit dibuix Popeye

NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu.

EL RIU LLOBREGAT
De Castellar de N'Huc al mar

Actualitats i documentals

Algunes vegades s'ha acusat els films d'actualitats d'ésser tarats de monotonia. L'acusació té els seus fonaments. En el món passen moltes coses, però molts fets, que precisament pel que tenen de nous o d'impensats, serien els més interessats de veure a la pantalla, es desenrotllen sense la presència d'una *camera* que els reculli.

D'altra banda, moltes de les coses que passen s'assemblen massa en llur aspecte cinematogràfic. No hi ha res tan semblant a un discurs de Mussolini com un altre discurs de Mussolini; o una monumental desfilada de camises brunes a una altra de més monumental encara; o una primera pedra amb *Marsellesa* a una altra primera pedra amb una altra *Marsellesa*; o un partit de futbol a un altre, etc., etc.

Després, hi ha els temes crònics: el *rodeo,* els concursos de noies amb mallots, etcètera.

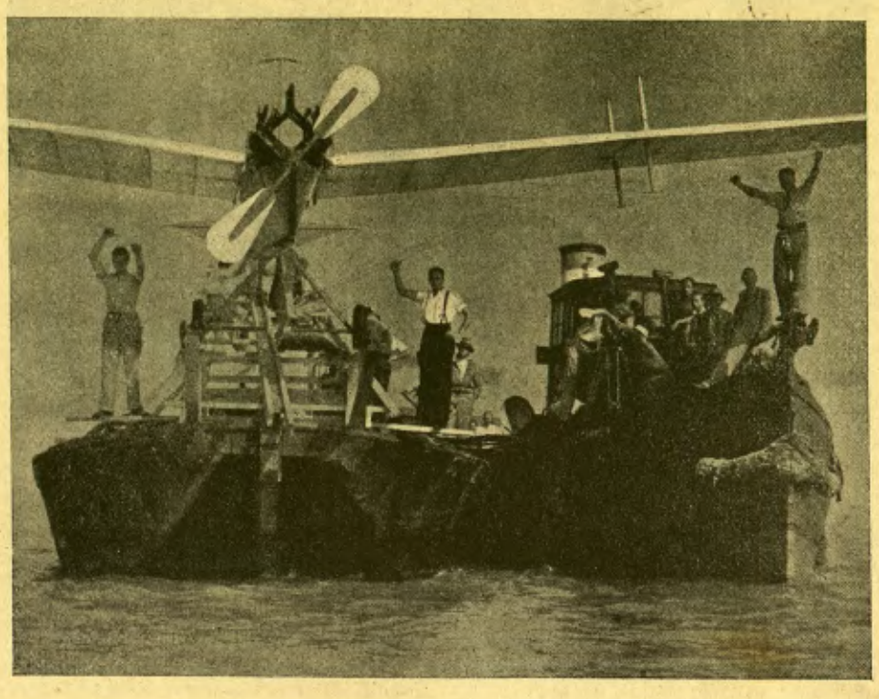

L'aparell reconstruït conforme a l'utilitzat per Latham en les seves temptatives de travessar el Canal

Reconstrucció de l'escena de Blériot a Dover

Els americans se n'han adonat — segurament perquè el públic començava ja a adonar-se'n també, i han buscat una nova fórmula més abellidora de periodisme cinematogràfic.

Els fundadors del magazine *Time* han creat *The Marche of Time,* síntesi cinematogràfica de l'actualitat mundial que ha volgut sortir de la monotonia de les escenes de sempre. Per explicar-ho amb una comparació, diríem que *La Marxa del Temps* és a les actualitats filmades ordinàries el que una revista és a un diari.

Per a fer això cal un arxiu extraordinàriament ben proveït i gent que conegui les qüestions i en sàpiga no sols els antecedents cronològics, sinó també les seves relacions amb les altres qüestions. Així, en comptes de presentar el fet aïllat, tal com acaba de produir-se, hom l'acompanya d'un breu historial, o d'una breu exposició.

Així aquest magazine cinematogràfic ha realitzat, amb un èxit cada dia més gran entre el públic, films com *Speakeasy Street* (referent als temps de la llei seca i a la humida d'ara), *El procés Hauptmann, Els fabricants de municions, L'aviació transpacífica, La Palestina* (el problema jueu, l'àrab i la posició d'Anglaterra), diversos films sobre els partits polítics nordamericans i europeus i llurs líders, etc., etc.

Indubtablement, aquesta forma de les actualitats cinematogràfiques és un terme mitjà entre el reportatge i el documental; és, per dir-ho així, un reportatge documentat.

Des de fa un quant temps, Anglaterra, que en pocs anys ha pres una empenta cinematogràfica que l'ha posada en el primer lloc dels països europeus, edita una versió anglesa de *La Marxa del Temps.* I és de constatar, així mateix, que la producció anglesa, fins ara gairebé exclusivament orientada cap a la producció de films d'argument, ha començat ja les seves incursions en el domini dels documentals.

Segurament un dels més formidables que s'han fet és la reconstitució de la història de l'aviació, reconstitució de cap a peus, per a la qual ha calgut construir bon nombre d'aparells i posar en acció mitjans que només una poderosa indústria com la britànica pot esmerçar.

Com el cinema, l'aviació ha adquirit el seu gran desenrotllament en pocs anys, tan pocs que una forta proporció de persones poden recordar els primers pasos, contemporanis per no dir sincrònics, de l'un i de l'altra.

Aquest film anglès, *La Conquista de l'Aire,* reviu des dels primers esfèrics i els vols planejats d'Otto Lilienthal fins als poderosos aparells actuals, passant per les temptatives dels *pioneers.*

No sabem si serà projectat a Barcelona, on segurament seria més ben acollit que tants «raves» i tantes superproduccions llaunes que beneficien per part de les empreses d'una propaganda que, just càstic, no sempre és remuneradora.

Ni sabem tampoc si hi seran donats una llarga sèrie de films científics recentment realitzats, d'un gran valor documental i cinematogràfic, dels quals es parlarà dintre poc en aquestes mateixes columnes.

La resposta de Lupino Lane

El famós còmic anglès, ajuda de cambra en la cèlebre *Parada de l'amor,* de Lubitsch, conta aquesta història de quan treballava, al principi de la seva carrera, amb Ziegfeld al Follies de Nova York.

Lupino Lane feia un número amb Ann Pemington, artista d'un caràcter impetuós. El número era una dansa bastant complicada i, la nit de l'estrena, l'orquestra esguerrà un parell de compassos, cosa que tingué per resultat haver de trucar tota la resta de la dansa.

Tot d'una, Ann Pemington, sota la impressió que Lupino Lane era el responsable de l'error, li ventà una sonora i magistral bufetada. El públic ho prengué per un efecte còmic i, és clar, Ann es va creure en el cas de donar cada nit una bufetada al seu company.

Però la nit que feia sis, Lupino Lane es deturà de ballar, agafà Ann Pemington, se l'assegué atravessada sobre els genolls i la ballarina abans que s'adonés del que passava, havia rebut la surra més formidable que mai s'hagi administrat.

El públic es cargolava de riure, Ann plorava i quan Lupino Lane es ficà entre bastidors, una mica confús en reflexionar el que havia fet, Ziegfeld li estrenyé la mà, tot dient-li:

—Fa dotze anys que ho esperava.

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

AUTO-LITE BATTERIES

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETENCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCIÓN ELÉCTRICA, S. A.
GARATGE ELECTRIC MOIÀ, 6 i 8

EL TEATRE I LA MUSICA

HOMES I COSES DEL TEATRE CATALA

CLAVÉ

Els premis anuals creats enguany per la Generalitat m'han fet pensar que hi ha en la vida agitada i multiforme de Clavé una pàgina encara inèdita. Es la que situa el fundador dels cors entre els animadors, o empresaris teatrals. El més que s'ha dit de Clavé, en matèria de teatre, és que, ultra haver escrit en la seva joventut una comèdia andalusa — n'escriví tres o quatre i sortí mantes vegades com actor —, donà l'any 1858 a les taules la sarsuela *L'Aplec del Remei*. L'ombra monumental de l'obra realitzada pel català ilustre ha ocultat l'embriaguesa innata de Clavé pels còmics i les comèdies. Torbació, altrament, instintiva i incontrolada, que havia de contribuir a afeixugar-li els darrers anys de l'existència.

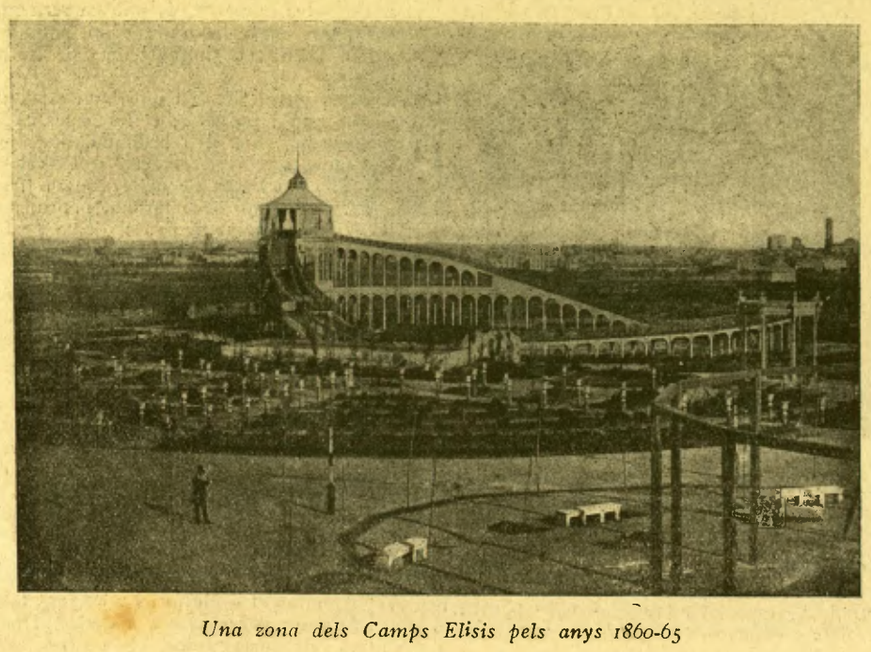

Una zona dels Camps Elisis pels anys 1860-65

Es sabut que l'any 1862, cansat de bregar amb les autoritats, passà Clavé dels jardins de La Nimfa als Camps Elisis, la propietat dels quals gaudia en les esferes governatives d'absoluta estima. Cregué, i així ho té consignat, que el canvi de local atenuaria la desconfiança amb què, oficialment, eren mirats els coristes. Entre les obligacions assignades a l'empresa, d'una envergadura i responsabilitat incontestables, comptava fer rutllar un teatret agençat a la sala de ball. Clavé contractà a aquest fi un elenc comanat per Gervasi Roca. I per bé que en aquella època no existís repertori nadiu, manifestà la intenció de fer lloc a les obres catalanes, proesa que el colloca en el rengle dels precursors.

Músic per damunt de tot, volgué interpolar entre les peces de vers alguna sarsueleta adient a les peculiaritats modestíssimes de l'escenari. Tantost conegut el propòsit, li arribà una comunicació que deia : *Según orden expresa de nuestros principales, dueños de las Galerías lírico-dramáticas «El Teatro», «La Administración General» y «Centro General y Administración», se prohibe a ese establecimiento el poner en escena ninguna de las zarzuelas que forman los catálogos de las tres galerías, que incluímos. — Lo que aviso a V. para su gobierno. — Dios, etc. — Barcelona, 29 de junio de 1862. — Joaquín Borés. — Antonio Saavedra. — Sr. D. Anselmo Clavé, arrendatario de los Campos Elíseos.»*

La bursada afectà profundament Clavé, tip i retip de la perfídia i la brutalidad dels enemics. Era que els entrebancs i les humiliacions de què aspirava a deseixir-se esdevindrien perdurables? Digué que la prohibició, injusta i misteriosa, no podia obeir a mancament seu envers els autors, els drets de propietat dels quals havia pagat sempre amb matemàtica puntualitat. De moment, i mentre esperava que es dissipés la turbonada congriada al seu entorn, apellà als títols que bonament pogué. Ensems que la marxa del teatre, organitzà aquell estiu els festivals que aplegaren a Barcelona les colles euterpenses ubicades en diferents indrets de Catalunya. Després dels aplecs corals, vingueren l'anada de la institució a Madrid, les competicions, els concerts, els balls, els focs artificials i els altres esdeveniments que conten les històries. Coses, val a dir-ho, que tot i comportar un tràngol indescriptible, no aconseguiren distreure'l de l'activitat escènica.

Dalerós d'honorar la dramàtica autòctona, portà a l'estiu del 1864 als Camps Elisis — de més a més de l'inexcusable conjunt operístic—, un floret de comediants joves i esperançadors, presidits per l'insubstituïble Gervasi Roca. Frederic Soler estrenà en l'avinentesa als Campos, les paròdies *Ous del dia* i *La Vaquera de la Piga rossa*, produccions seguidores de *L'Esquella de la Torratxa*, que assolí amb Roca un munt de representacions. Ultra Soler, estrenaren als Campos, en el decurs del mateix estiu, Vidal i Valenciano i Camprodon.

La mutilació dels jardins, iniciada justament pels dies que rememoro, tragué de pollaguera Clavé, que pensà abandonar allò que restava de *«las frondosas alamedas a cuya apacible sombra lanzamos al espacio nuestras sencillas cantinelas»*. De les parcellacions ja consecutives, en deia *«el hacha del Ensanche»*. A desgrat de les contrarietats que l'encerclaven, seguí, però, en l'empresa dos anys, que aprofità per a posar l'escenari en condicions de fer-s'hi òperes italianes, oblidades o desconegudes i operetes franceses, drames i sarsueles, etc. Bastit, tot, amb cura i sumptuositat mai vistes al Passeig de Gràcia, que era llavors, teatralment, una imatge del primitiu Paral·lel. Amb decoracions pintades per uns caps d'ala que es deien Cagé, Ballester, Carreres... Amb vestits i estris dibuixats i construïts expressament. Amb bandes, comparseria, cos de ball i altres particularitats que trasmudaven les reposicions en estrenes. La presentació de *Los Magyares* deixà el públic bocabadat. De l'estrena de *Pan y toros* se'n parlà qui-sap-lo temps. Tot això sense negligir el teatre català, sempre generosament atès. Sense abandonar tampoc les festes i els certàmens vocals i instrumentals.

Esdevingué, però, que l'escriure féu perdre a Clavé el llegir. Absorbit per una rastellera d'atencions diverses, es trobà a l'estiu del 1866 en el cas de no poder alçar el teló, tot i tenir tres companyies. Clavé carregà l'entropessada *«a los escollos que la adversa suerte y la doblez amontonan en torno de quien ha tenido la desgracia de no saber a tiempo que la sinceridad está reñida con el negocio teatral»*. En fer uns dies que el teatre restava obturat pregà als comediants de vers que mentre obviava els obstacles que momentàniament l'anguniaven, volguessin donar funció. La companyia, que actuà un dia, representà *Tal faràs, tal trobaràs* i la peça *Sálvese el que pueda*. No hi ha res que acrediti l'oportunitat del drama. El títol de la peça, per contra, no pogué ésser més significatiu. L'odissea, per tots conceptes catastròfica, anihilà moralment i materialment Clavé, que deixà en la interposició — revifalla d'una fallera somorta — allò que de més noble i clar hi havia en el seu esperit. Amb aquest baticor inguarible afrontava al cap de poc temps l'èxit.

Cal dir a la major honra i glòria de Clavé — la fallida del qual m'he permès a penes d'esbossar — que serví l'art dramàtic amb un desinterès i una fidelitat puríssims. Amb l'amor i l'exaltament inversemblants que denota no haver estrenat una obra seva. L'any 1865 veié representar *L'Aplec del Remei*. Per aquest mateix temps compongué el coreògraf Ricard Moragas un ballet sobre motius de *Las galas del Cinca*, interpretat per vuit parelles assistides per un conjunt coral. Fou tot el que en l'aspecte personal, o d'afalagament de la vanitat, li pervingué al llarg de cinc temporades. Tot i que a l'estiu del 1866 anuncià una màgia, *L'art de la bruixeria*, escrita per Vidal i Valenciano i Conrad Roure, amb cors d'ell, restà l'obra per estrenar. Es bo, a aquest propòsit, anotar que l'any 1859 compongué i dirigí uns cors d'*Urganda la desconocida*, en curs de representació al Circ Barcelonès.

Frederic Soler féu constar que l'assaig de teatre català als Campos li suggerí la idea de *La Gata*. Vidal i Valenciano té dit que esbatanà Clavé les portes del seu teatre a la producció dramàtica de la terra. Que sota els auspicis de Clavé brollaren autors i comediants i prengué forma el teatre català. Que quant a l'art líric, poques o cap empresa igualà a Clavé, el qual, artista sempre, mai especulador, enaltí les obres de la màxima dignitat. D'haver tingut l'obra de Clavé continuadors — afegeix — hauria arribat la sarsuela catalana a un punt envejable de debò.

Això que acabo de dir, susceptible d'ésser ampliat, manca en les biografies del gran renaixentista el record del qual ha reverdit suara la Generalitat.

JOSEP ARTIS

Canòdrom Guinardó

CURSES DE LLEBRERS

dimarts i dijous vespre; dissabtes i diumenges, tarda i nit

NOTA IMPORTANT: Viatges invitació amb taxi, sortida plaça Catalunya davant del Banc Biscaia. Consulteu condicions.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

QUADRO ESCÈNIC MOSSÈN CINTO

"Cèlia", de Xavier Regàs

Xavier Regàs estrenà el dia 20 de juny la seva primera obra teatral, *Cèlia*, al Foment Autonomista Català, a càrrec del Quadro Escènic Mossèn Cinto. Mancats com estem d'autors teatrals que escriguin passablement, la incorporació d'un jove com ell, ja distingit en altres terrenys intellectuals, té un gran interès i la seva primera representació causà viva expectació.

Xavier Regàs, amb la seva primera obra, s'ha proposat escriure «de cara al públic», com s'acostuma a dir. Apressem-nos a dir que això no ha d'ésser interpretat com un retret ni que vulguem donar una intenció pejorativa al terme que hem usat. Regàs se'ns ha presentat amb un domini envejable — sobretot per un autor novell — de la tècnica i dels procediments teatrals. Per de prompte ha escrit tres actes llargs sense farciments innecessaris ni escenes massa carregades. I mantenir l'atenció del públic constantment, és ja un mèrit prometedor. En *Cèlia* hem de remarcar, encara, que tots els esdeveniments apareixen a bastament justificats i plens de versemblança, virtuts teatrals de gran preu i que sovint manquen en els nostres dramaturgs.

Cèlia és una comèdia que transcorre en un ambient d'entretingudes i mitges virtuts voltades de tot allò inherent : amics de compromís, amics de debò, plagues, llaunes, etc.

Però dintre d'aquest ambient lleuger, que no arriba a corromput, Regàs ha collocat un drama que pesa damunt de la protagonista, Cèlia, i que ve d'una amiga morta dies abans de començar l'acció. Això ens porta a considerar el sentit de les moltes obres que ha produït el teatre modern, on tota la trama ve engegada per un esdeveniment o per un personatge pretèrit. El teatre d'aquesta manera podríem dir que neix sense *pròtasi*, és a dir amb el plantejament escamotejat. Es tracta d'una noia, Isabel, que vinguda d'un poble de l'Empordà a Barcelona, per treballar, ací es lliurà a una vida alegre, mantenint la seva mare, allunyada al poble, en un concepte equivocat de la seva conducta. Morta, però, Isabel, la mare es traslladà a Barcelona i ha de venir al pis que — pagat per un regidor — ocupava una noia dita Cèlia i la morta, íntimes amigues. Cèlia tracta de fer creure a la mare d'Isabel que aquesta dugué una vida ordenada, i fa canviar l'aspecte equívoc del seu piset. Es aleshores quan comença l'obra : tot el que ha esdevingut abans ho reconstruirem sense esforç i amb naturalitat al llarg del primer acte. Cèlia, doncs, rep la mare d'Isabel, la té un temps estatjada al seu pis a despit de les protestes del regidor i finalment es traslladà al poble de la seva difunta amiga a passar uns dies amb la seva mare. Allà, sense gosar mai confessar la veritat de la vida d'Isabel a la seva mare, transcorre un temps durant el qual s'enamora d'un hereu del poble. Arribat el dia del seu sant, Cèlia, que s'ha guanyat l'amistat de tothom, és felicitada per tots amb efusió. Aleshores, no podent suportar la mentida que representen tots aquests afalacs, confessa a la mare d'Isabel quina fou la conducta d'aquesta i quina ha estat la d'ella mateixa. La mare li respon que ja ho sabia des de l'endemà de morta la seva filla.

Regàs ha combinat amb traça l'element còmic i l'element dramàtic de tota l'obra. Alguns acudits hi són una mica obvis i els personatges potser massa d'una peça. Tanmateix no ens podem queixar de la qualitat del diàleg, molt viu i directe, en el qual ens sobren algunes expressions castellanes que amb el fet que siguin corrents no són justificables. No comprenem per què Xavier Regàs, havent situat els dos primers actes concretament al carrer d'Aribau, hagi d'inventar un poble (Claramar, o una cosa per l'estil) en comptes de situar l'acció a Port de la Selva o Cadaqués, per exemple ; si abans seguia la realitat al peu de la lletra, res no l'obligava a canviar després.

Finalment, creiem que Xavier Regàs és capaç de donar-nos una obra que ens satisfaci completament si no volgués donar un caràcter tan popularístic al seu teatre. Tanmateix en aquest punt val més no immiscuir-nos i deixar que el jove autor segueixi pel camí que vulgui la carrera teatral que amb tants bons auspicis ha emprès.

El Quadro Escènic Mossèn Cinto ens donà una nova prova de la seva excellència. La senyoreta Mercè Sabater féu una Cèlia plena de naturalitat i força. Tots els altres concorregueren amb llur acostumada dignitat que ens revelà, una vegada més, l'encertada direcció d'Andreu Guixes.

M. DE RIQUER

TRAGEDIA A VENECIA

—Si no em paga els lloguers endarrerits, el tiro al carrer !

—Per l'amor de Déu... que no sé nedar !

Pluja d'atraccions

Cada any, en aquest temps, els artistes de varietats abandonen les pistes i els *tablados* de les barriades i els escenaris dels pobles, on s'han refugiat a l'hivern per tal de no morir-se de gana, i es traslladen als teatres i cinemes del centre, que només els donen hospitalitat a l'estiu. Aquest any, el nombre d'artistes de varietats que han envaït les sales del centre, i algunes del Paral·lel, ha estat, i és, considerable. Tant, que aquesta pluja d'atraccions, i l'èxit que han obtingut arreu, autoritzen a parlar de resurrecció d'un gènere que molts ja consideraven com a mort i enterrat. Aquestes darreres setmanes hem vist varietats a Novetats, al Goya, al Volga, al Nou, al Còmic... I fins i tot a l'Olympia, on han presentat l'*Hiper-Select Camaleon's Espectacle*, subtitulat còmicament *Rewiew Scelerat* (sic). Un espectacle digne d'un *scélérat*, en efecte. Un espectacle de poble. Una d'aquelles pensades genials d'En Sugranyes que acostumen a acabar tràgicament. Aquesta no ha constituït cap excepció. El seu fracàs ha estat estrepitós.

Conchita Piquer

Aquestes darreres setmanes hem vist de tot. Bo i dolent. Discret i mediocre. Groller i fi. Coses originals i còpies vulgars....

Hem vist atraccions que enardeixen les masses. L'Orquestra Fatxendes (Goya), per exemple, que no s'ha pogut treure del damunt l'*estil festa major*, i que quan ens agrada més, i agrada més al respectable, és quan toca amb un brio arravatador un d'aquells valsos rodats amb el seu indispensable obligat de cornetí i tot. Una altra que electritza les multituds és, encara que sembli mentida, l'arrogant Carmen Flores (Novetats), més satisfeta i decidida, més fresca i més descarada, més *castiza* i més *juncal* que mai. I Carmen Welten (Volga), que trota per l'escenari com un cavall desbocat i entusiasma el públic amb un pet estrident de castanyoles molt ben tocades. Un ballarí que es fa aplaudir molt també és l'italià Charles Hind (Novetats) que, amb un etern somriure professional i forçat enganxat al rostre, executa sèries vertiginoses de voltes, piruetes i *fouettés*, no gaire segures per cert. Què més? Ah, sí! La munió d'orquestres i orquestretes — són moltíssimes — que, per tal de guanyar-se una ovació delirant, empren el truc abominable de tocar *La Santa Espina*. I, finalment, quatre mots sobre el popularíssim Alady (Còmic i Volga) que ha esdevingut mestre en l'art difícil de ficar-se el públic a la butxaca així que surt a l'escenari.

Aquestes darreres setmanes, hem vist coses molt fines. I coses molt ordinàries també. Entre les primeres, hi ha alguns aspectes del treball de Ramper (Nou i Novetats), amb el qual ens hem reconciliat d'ençà que ha renovat el seu repertori. Per exemple, la paròdia d'un *señorito* andalús que s'embriaga durant una d'aquelles *juergas* que els flamencs celebren a la rebotiga dels *colmados*. L'orquestra executa un pas doble flamenc. Ramper, assegut a una cadira, i sense cap ampolla ni cap got, ni cap taula, ni cap accessori, refiant-se exclussivament de la mímica, va descabdellant totes les fases d'una embriaguesa. Apurat el primer vas, el gest indefinible de la boca i dels ulls exterioritza l'aprovació del bon tastador. Però la música l'atrau més que la beguda. Una íntima satisfacció illumina el seu rostre, fa vibrar el seu cos que s'immobilitza, estàtic, quan el saxofó, solemne i litúrgic, prolonga greument unes notes. Però la mançanilla el torna a sollicitar. En beu un got. I un altre. I un altre. Ja es tira el vi pel damunt. Un *ole* ! fa esforços inaudits per a sortir de la boca sense aconseguir-ho. Fins que l'acabament del pas doble el sorprèn completament tendre i estovat... Aquest petit *sketch* mut, lleuger, alat, discret, apenes indicat, ple de tacte i de mesura, és un prodigi de matís, observació i veritat. Sense insistir sobre els efectes, evitant en tot moment de fer-ne un gra massa, la progressió de l'embriaguesa és detallada per Ramper, gran observador, mímic extraordinari, amb una sobrietat, una finor, una simplicitat i una precisió remarcables.

Molt fina és també l'actuació de l'illusionista Baró Rinaldo (Nou i Novetats). Aquest home té una fesomia simpàtica i un *boniment* espiritual. Es graciós i irònic. I l'atractiu essencial del seu treball, net i simple, resideix en el fet que no comprenem i ens veiem obligat a preguntar-nos : «Com ho deu fer?» Ple de finor és també l'art de Tito (Nou i Novetats) amb les seves *claquettes* subtilíssimes i el seu humor matisat. Entre les coses grolleres que hem vist, cal esmentar Sepepe (Novetats), intermediari insistent, monòton, pesat i venedor incansable d'acudits de mal gust ; Baldomerito (Volga), grosser personatge que posa en joc tots els matisos infinits que hi ha entre l'escatologia més nauseabunda i la pornografia més desvergonyida, i l'ordinària Amparito Sànchez (Volga).

Però el més interessant que hem aplaudit aquestes darreres setmanes és indiscutiblement Conchita Piquer (Novetats). Recordem encara les seves primeres actuacions a Barcelona després d'un sojorn prolongat als Estats Units. Deu fer uns set o vuit anys. Va treballar al Palace i al Coliseum. Dos films — *El negro que tenía el alma blanca* i *Rosario la Cortijera*, si la memòria no ens falla — li havien donat una certa fama. Ballava un xarleston. Cantava algunes coses en anglès. Imitació servil de les artistes americanes, aquella còpia mediocre era molt inferior a l'original. No ens va agradar gens. Però ha plogut molt d'aleshores ençà. I ara Conchita Piquer ens agrada cada dia més. Els anys l'han millorada. Com a certs bons vins. O com aquelles bones pintures que no lliuren la seva vida secreta a primera vista. Ulls de foc, boca sagnant, dents de neu, simpàtica i expressiva, plàstica i arrogant, la Piquer és una de les artistes més elegants i distingides de les varietats espanyoles. Porta uns vestits simples i senyors. Té un bon gust gens corrent. Però la seva arma expressiva més poderosa és la veu. Una veu de contralt magnífica. Baixa i greu, ronca i sensual, recorda la sonoritat del saxofó. Aquesta veu tan dramàtica és indicadíssima per a interpretar certes cançons del mestre Quiroga. I *María Magdalena, Triniá, Ya no te quiero, Doña Sol* — nova cançó de l'esmentat mestre, molt difícil per al gran públic, que no passarà pas a la història com les seves afortunades germanes —, cantades per la Piquer tenen el patetisme i l'èmfasi, una mica melodramàtics, desitjats. Però el gest no l'acompanya. No té nervi ni accent. Es massa fi per a un gènere que reclama el *desplante* inspirat de la Pastora o la intensitat animal de Carmen Amaya. En canvi, aquest gest fa que Conchita Piquer sigui inimitable en cuplets tan delicats com *Ecos de sociedad*, que ella, alhora maliciosa i candorosa, treu amb una gràcia matisada i una intenció subtil, amb unes maneres *câlines* i precioses, que converteixen aquest número en una petita obra mestra d'observació i de finor.

SEBASTIÀ GASCH

Un concert al Sanatori del Montseny

En veure, gairebé per atzar, Frederic Mompou, poguérem satisfer el desig de saber quines obres estava component, si és que no es trobava en una d'aquelles intermitències de silenci tan fecundes per la seva obra musical tan pura.

El veiérem, doncs, al Sanatori del Montseny en la festa de Sant Lluís, festa onomàstica del Dr. Lluís Rosal. El Sanatori estava animadíssim. Entre els invitats hi saludàrem amics escultors i pintors. Aquell indret del Montseny és bellíssim i la bona companyia el feia encara més agradable.

—Estic treballant activament—ens responia Frederic Mompou—. La nit passada he estat de vetlla davant del paper de música, i em prenc aquestes hores d'esplai per retornar de seguida a la feina.

Frederic Mompou no és gens expansiu quan li parleu de la seva obra musical, que va pel món d'èxit en èxit. I encara ignora que tenim un públic que hem de complaure de vegades amb indiscrecions. Fa poc que els nostres lectors han sentit radiar des de París obres del nostre músic, executades per l'Orquestra Simfònica dirigida per Pierre Monteux. La música de piano de Frederic Mompou és orquestrada a l'estranger prosseguint la tasca iniciada per Ricard Lamote de Grignon que instrumentà un fragment de *Suburbis* executat a Barcelona per l'Orquestra Pau Casals.

S'esqueia a la festa del Montseny l'eminent cantatriu senyora Maria Espinal, que tingué la gentilesa de cantar unes cançons acompanyada de Mompou. Cantà una arieta de Pergolese, deliciosament interpretada ; la *Cançó de traginers* de Josep Maria de Sagarra, música de Longàs, *L'hora grisa* i *Tres comptines* de Mompou. Amb un fragment d'òpera ens admirà un cop més el prodigi de la seva veu que dóna sense esforç el joc de notes més agudes.

Després Frederic Mompou jugà al piano la quarta i primera de la seva sèrie *Cançó i dansa*, que són una meravella de composició, i no cal dir si foren magistralment executades. A les melodies profundes de la música popular, afegeix la pura construcció de la música clàssica ; tota impregnada de la matisació més exquisida de la música moderna. La primera d'aquesta sèrie sovint l'ha jugada Rubinstein en els seus concerts.

La mateixa nit sortíem del Sanatori amb el Dr. Josep Raventós, el pintor Serra, l'escultor Viladomat i Frederic Mompou. Aquest, acabades de poc algunes composicions que el públic més selecte admirarà, es delia per tornar a la seva tasca : havia de treballar un preludi amb aquella agudesa de sensibilitat amb què perfecciona, fins al matís més fugitiu, les seves obres.

Telèf. de MIRADOR: 24647

LES LLETRES

Els Llibres

Carles Soldevila, *Moment musical* (Catalònia) — J. M. Francès, *Retorn al Sol* (Ed. Mediterrània)

L'avant-títol *Els anys tèrbols* i la nota preliminar del llibre que n'anuncia una continuació, donen a aquest *Moment musical* de Carles Soldevila, per damunt de l'interès intrínsec de l'argument que hi és contat i per damunt del valor psicològic dels personatges que hi viuen, un valor o, si més no, unes lloables intencions ambicioses de crònica novellada d'uns moments ben interessants de la nostra història recent. Aquests «anys tèrbols» serien el període transitori que anà des de la caiguda de la dictadura de Primo de Rivera fins al 14 d'abril i els primers temps de la implantació de la República. I si el primer volum es diu *Moment musical,* títol d'una força suggestiva evident, tant o més que al fet que sigui l'atmosfera musical que embolcalla un dels protagonistes la que ocasiona la intriga sentimental de la novella, es deu, em penso, a la mena d'acord harmoniós que es produí, en aquella època agitada que precedí la República, entre els intellectuals i els homes d'afers, entre el diner i la intelligència.

Així, al costat de la descripció del complex sentiment amorós que ajunta Rosa i Bob (un sentiment que és, per dir-ho en termes psicoanalítics, influït per tot de complexos, i sobretot, pel d'inferioritat i pel d'Edip), ocupa un lloc preferent en el llibre el tema del mecenatge, que ja inspirava a Carles Soldevila una de les seves comèdies més ambicioses. Els intellectuals catalans, en sortir d'aquella època de màxima glorificació, d'enlairament desproporcionat, que fou la dictadura, durant la qual ells representaven, amb més o menys propietat, el paper honorable de dipositaris de l'espiritualitat catalana i de defensors de la nostra independència nacional, s'acullen illusionats a prop dels homes poderosos que, per llur posició financera, poden substituir o endegar d'una manera sòlida l'escalf popular vers les creacions de l'esperit. Alexandre Castells, l'escriptor brillant i decebut, i Eugeni Moragues, el capità d'indústria sense gaire escrúpols ni complicacions sentimentals, representen aquest paper de l'intellectual i el mecenas. Sentiu, però, que aquest moment musical, que aquest punt dolç d'unió i de collaboració és artificial i fugisser; que el veritable financer no és pas el Moragues que es deixa afalagar la vanitat per un antic amic divertit i sensacional, sinó el que treu amb «mals modos» de casa seva el seu cosí Miquel Argemí, i que és aquest, amb el seu allunyament de les intrigues i les vanitats del món, amb la seva resignació a una obscura mediocritat de savi especialitzat, qui és el veritable intellectual, en lloc de Castells, amb el seu punt d'histrionisme i la seva vanitat inconfessada.

Aquesta intenció de fer de la seva novella un reflex d'un dels moments més densos de possibilitats de la nostra història contemporània dóna també, més que no pas la prima anècdota amorosa, descrita, això sí, amb el tacte i l'elegància del Soldevila de sempre, la seva real importància al llibre de l'autor de *Fanny* i fa esperar amb curiositat i impaciència la seva continuació. La novella es clou amb uns punts suspensius: un idilli irregular interromput per la vigilància d'un pare inquiet i una germana engelosida. Interrupció, tanmateix, difícil de superar. Caldrà, doncs, esperar que la segona part d'*Els anys tèrbols* basi tot el seu interès en la continuació — amb la topada i el desencís inevitables, a banda i banda — d'aquesta entesa admirable d'intellectuals i financers.

No cal pas que insisteixi sobre un tòpic com és ja el parlar de la finor i la ciutadania de l'estil de Carles Soldevila. Potser algú hi trobarà a mancar una mica de densitat en les descripcions, de profunditat en l'anàlisi psicològica, però també (i això sí que és difícil de dir en parlar d'un llibre) ningú no hi trobarà una pàgina avorrida, un punt mort, una falla del gust. I en el traçat de les siluetes dels personatges secundaris, Carles Soldevila, que se n'excusa explícitament en els mots preliminars, dibuixa alguna caricatura saborosa, la qual no us podeu estar de relacionar, si no d'identificar, amb éssers coneguts i vivents.

* * *

Josep M. Francès, que ens havia donat dues novelles desiguals, plenes d'encerts intuïtius i de falles de tècnica o de mesura, en les quals eren evocades vastes zones gairebé inexplorades de la societat barcelonina o èpoques tèrboles de la vida de la ciutat, ha assajat ara — abandonant el camí fressat amb *La rossa de mal pèl* i *La Guerra dels Sants* — un gènere difícil, intacte en la nostra literatura, que és la novella d'anticipació, doblada d'una ambició de sàtira social. Novella de fantasia i de sàtira, subtitula el seu autor aquest *Retorn al Sol,* en el qual ens explica l'organització teòricament perfecta, massa perfecta i tot, a base d'un *comunismo libertario,* sembla, i àdhuc amb murcians que s'encarreguen de mantenir el pintoresc flamenc en una societat esterilitzada i de fer moviments subversius i discursos revolucionaris, en castellà, com pertoca als descendents legítims d'uns militants de la Fai.

Josep M. Francès suposa que, per un pro-

Josep M. Francès

cés químico-meteorològic fantàstic, el món exterior es glaça sobtadament i tota vida hi esdevé impossible. L'únic recurs per a la humanitat, aleshores, i d'una manera concreta per als catalans, esdevé l'aprofitament racional de les grans coves subterrànies, i sobretot d'una d'immensa que s'estén al dessota del massís de Montserrat i que és batejada Subolesa. Aquest món subterrani, que ha trencat tota mena de lligam amb la civilització actual, s'organitza perfectament a base del geni d'inventor d'un home privilegiat que descobreix sistemes meravellosos d'enllumenat, de transformació de l'energia i altres detalls mecànics i que de passada s'erigeix en reformador i codificador de la moral, el nodriment, l'horari de vida i el règim de govern dels subolesans.

La novella ens explica, doncs, superficialment, el funcionament d'aquest règim, ens fa assistir a l'idilli puríssim entre el director suprem del mecanisme regulador de la vida subterrània i una jove subalterna seva, a la intromissió tortuosa d'una *vamp* seductora i ambiciosa, a les intrigues d'uns paràsits descontents i d'uns regidors hipòcrites, a les discussions teòriques dels clubs intellectuals de Subolesa (tan bones com un Congrés de la C. N. T.) i a una revolució que ho trasbalsa tot, posa en perill la vida dels protagonistes i la subsistència del règim subolesà amb totes les seves perfeccions teòriques i permet a uns quants tribuns populars de destapar les seves dots polítiques i llur eloqüència demagògica.

Al capdavall, i seguint les petjades d'un pobre beneit, obsessionat per la idea atàvica del Sol, els enamorats protagonistes retornen a la superfície del món, d'un món que ja s'ha desglaçat i que riu i s'enjoia de verdor sota els raigs solars. Retorn al Gènesi...

La part de fantasia que hi ha en la novella de Francès no iguala pas, és evident, la que posa Wells en les seves utopies. La part satírica, bon tros superficial, és tanmateix força divertida, i això era, segurament, una de les ambicions de l'autor. Aquest, que en les seves novelles anteriors encaixava amb una encisadora resignació l'acusació de truculent, ha trobat en el tema de *Retorn al Sol* un camp prou extens per a lluir les seves dots d'imaginació. L'estil, sense deixar d'ésser pintoresc i viu, acusa una exigència i un afany de superació que no és pas la menys agradable de les constatacions que us permet la lectura d'aquesta novella moguda i plena de personatges d'èxit provat: el cabdill responsable, la ingènua enamorada, la perversa seductora, la dama venerable i el beneit inspirat.

RAFAEL TASIS I MARCA

Gorki a Catalunya

A darrers del passat segle, vaig sentir parlar per primera vegada de Gorki. Un meu oncle, l'enginyer Gonçal Moragas, junt amb el doctor Salvador Cardenal, cunyat seu, prenien lliçons de rus. Els les donava un home enciclopèdic, Gaspar Sentiñón — que, per cert, quan jo era noi m'obsequiava sovint amb segells de Rússia —, rus de cognom francès, metge, enginyer i doctor en filosofia, el qual, perseguit per suposat complicat en l'atemptat contra Alexandre III, deixà la Universitat de Kazan i es traslladà a Ginebra i després a París i a Barcelona. Sentiñón era un gran políglota, que per a la *Biblioteca de «La España Moderna»* va traduir Gògol, Dostoievski, Tolstoi, Txècov, Ibsen, Bjornson, Strindberg, Jonas Lie i Kierkegaard. També és autor de la traducció al rus de *L'Atlàntida* de Verdaguer.

En les aules de la Universitat, mentre el doctor Josep Estanyol i Colom ens ensopia en la seva classe de dret canònic, amb Eduard Buxaderas de la Cantera i el malaguanyat Magí Sandiumenge llegíem Gorki amb la delectació del que tasta una fruita prohibida.

* * *

En 1905, Gorki fou empresonat, sota l'acusació de complicitat en la revolta promoguda pel pope Gapon, agent provocador.

El periodista valencià Luis Morote es va posar d'acord amb Miquel Utrillo per a redactar un missatge, que fou lliurat a les ambaixades de Rússia, demanant no sols l'indult, sinó també la llibertat de l'escriptor. Tots els intellectuals del món van fer una cosa semblant, i Gorki, un cop fora de la presó, escriví a Morote i Utrillo una carta d'agraïment. El missatge, barrejades signatures catalanes i castellanes, el subscrivien Guimerà, Galdós, Unamuno, Rossinyol, Alomar, Felip Cortiella, Azorín, Isidre Nonell, Arnau Martínez Serinyà, Pío Baroja, Ricardo Baroja, Enric Giménez, Salvador Vilaregut, Fabra Ribas, Gutiérrez Solana, Pablo Iglesias, Luis de Zulueta, Valle-Inclán, Pompeius Gener, Enric Borràs, Alfredo Calderón, Federico Urales, Puig i Ferreter, Rubén Darío, Enric Granados, Ignasi Iglésias, Pous i Pagès, Zuloaga, Joaquim Pena, Pijoan, Valentí i Camp, Jaume Carner, la comtessa del Castellà, el doctor Cardenal, Benavente, Ruiz Contreras, i molts més. Aquest missatge s'uní al dels intellectuals francesos: Anatole France, Octave Mirbeau, Paul Adam, Claude Debussy, Erik Satie, Gaston Leroux, Marcel Sembat, *maître* Labori, Emile Zola, Dr. Roux, Dr. Metchnikoff, etc.

* * *

L'obra de Gorki suscità gran entusiasme a Catalunya. Puig i Ferreter traduí *Els Menestrals* i l'actor August Barbosa escenificà el conte *El pop de la platja,* estrenat al Romea. Dies abans de l'estrena, August Barbosa em llegí l'obra en el seu camerino, vestit de Don Juan Tenorio!, paper que aquells dies representava en el vell teatre del carrer de l'Hospital.

Amb Gonçal Jover traduírem, en tres nits, *Dans les bas fonds* amb el títol de *La Escoria,* que fou estrenat en març de 1905 al Circ Barcelonès, la nit del benefici de l'actor Enric Giménez. Amb la mateixa obra, el mateix any, i prèvia una conferència de Luis de Zulueta, s'inauguraren, a l'Apolo, les vetllades teatrals de l'Ateneu Enciclopèdic Popular.

La comtessa del Castellà va llegir a l'Ateneo de Madrid una conferència: *L'instint literari meravellós de Gorki,* i després, a Barcelona, tots coneixíem un gosset blanc que l'acompanyava en els seus passeigs, al qual ella havia batejat amb el nom de l'escriptor rus. Mort ja el gosset, vaig demanar permís a la literata per a posar-lo jo a un altre ca que em va seguir una matinada i que vaig adoptar.

Ignasi Iglésias va invitar Gorki a venir a Barcelona per l'estrena del drama *Els fills del Sol.* Gorki va contestar amb una carta que Iglésias ensenyava a tothom — era escrita en rus i havia calgut fer-la traduir—, en la qual agraïa el que havien fet els escriptors catalans per alliberar-lo i on es trobaven aquestes paraules, que reprodueixo de la còpia que en conservo:

«Existeixen algunes qualitats que es troben per damunt de tots els poders de la terra, i són: el dret a pensar; la raó i la consciència humanes. Això és el que enalteixo de Catalunya i són les qualitats que desitjo per a tots, a fi que en el planeta visqui una mateixa família intellectual, sense distincions de raça ni nació: que tots s'entenguin com si fossin germans tots els *fills del Sol!*»

RAFAEL MORAGAS

—No us diré que no siguin indis autèntics, però el fet és que es troben a faltar tres tovalloles.

(The Passing Show)

LLETRES PORTUGUESES

Norberto Lopes

El Café Brazilieira està situat en la part central superior de Lisboa, en la bella Rua Garrett, per la qual es passegen a la tarda belles dames, xicots solters i tothom que pertany o vol pertànyer a l'alta societat, desfilant per davant dels elegants aparadors, i prop de la plaça on s'alça l'estàtua al gran Luiz de Camões. Potser aquesta circumstància hagi contribuït menys que el fet que en el veí Bairro Alto, situat en un dels molts turons sobre els quals està construïda Lisboa, es troben les cases de tots els grans periòdics portuguesos, que el Café Brazilieira

Norberto Lopes

hagi arribat a representar per a Lisboa el que representava a Berlín el Cafè Romà i el que encara és a París el Café du Dôme i el que a Viena seria la barreja dels Cafès Herrenhof, Imperial i Heinrichshof: la tertúlia dels periodistes i dels literats. Un sens fi de cafès, sols o amb llet, en vas o en tassa, es consumeixen confusament; es sent el portuguès, l'espanyol, l'anglès, l'alemany, el francès. A les cinc de la tarda costa molt de trobar un lloc vacant. Fins poden entrar-hi les senyores sense que siguin mirades amb reprotx i sorpresa (el costum prohibeix a la dona portuguesa, sense distinció d'edat o de classe social, l'entrada en llocs públics). Se'ls pot disculpar que una vegada saltin les barreres del costum per trobar els propietaris d'aquells cognoms amb què cada dia ensopeguen en els diaris.

Per entre les taules passa la silueta d'Agosto Pintos, molt conegut a la tribuna de premsa de les sessions de la Societat de les Nacions, autor dels articles de fons del *Diario de Noticias.* A través dels núvols de fum de tabac apareixen els trets fins d'Aquilino Ribeiro. Vivíssimament gesticulen les belles mans de Gomez Monteiro, novellador de les més meravelloses llegendes de la vida de la Verge. Heus ací la dolça mirada del més gran novellista portuguès jove. Els colors de l'Amazonas i del Rio de Madeira, el record dels nou anys passats en les impenetrables selves verges del Brasil, es reflecteixen en els seus ulls. En el rostre de Luiz Lupi, corresponsal de l'Agència Reuter, sempre tan ben informat, ens sorprèn un bigoti negre. Manuel Rodrigues, el redactor de la distingida *Illustração,* llueix un vestit extremat. Amb l'orgullosa tranquillitat de l'espanyol, mira per damunt de la multitud Alejo Carrera Muñoz, el corresponsal del *Pueblo Gallego* de Vigo. Cap a les sis de la tarda, quan els vailets cridant el *Diario de Lisboa,* acabat de sortir, assalten els cafès, estic segur de veure entrar al cap de poca estona el seu redactor cap, que s'acostarà a la meva taula a canviar impressions sobre els darrers telegrames d'Espanya, que tant d'efecte fan llegits a Lisboa...

* * *

S'han bescanviat les notícies que fins l'endemà no sortiran als diaris, que encara no són, i potser no ho seran mai, madures per a la publicació, amb les quals els corresponsals estrangers despertaran amb sobresalt, en plena nit, els telegrafistes d'aquí i els secretaris de redacció escampats per diferents països.

El Café Brazilieira s'ha anat buidant. El sol aclapara la Rua Garrett. Ens decidim per un altre cafè gelat.

Cal aprofitar l'ocasió. Norberto Lopes i jo hem quedat gairebé sols. No li faré pas un interviu, però podrem parlar de l'extraordinària vida d'aquest escriptor portuguès.

—Conteu-me alguna cosa de la vostra vida —demano a Norberto Lopes—. Teniu trentaquatre anys, sou redactor cap d'un diari, heu escrit i publicat quatre llibres, heu traduït unes quantes obres de teatre. Per què? Ah, sí, pel vostre gust. I per això us heu ficat tres parts del món a la butxaca. Asia no la compto perquè només la trepitjàveu amb un peu. De totes maneres, és una carrera molt bonica, fins amb la mida d'un periodista americà. Com heu tingut temps de fer tot això?

Lopes somriu. Sembla que hagi somrigut un lleó, gran i puixant; celles espesses arquejades sobre uns ulls brillants, dues profundes arrugues verticals cap a l'arrel del nas, una gran mata de pèl sobre un front llis, marmori; una boca llatina, petita, amb uns llavis més aviat gruixuts, dents perfectes i brillants: Lopes sembla un emperador romà de la decadència.

Com tots els periodistes de debò, parla rarament, prefereix callar i escoltar. D'una calma introntollable, només parla si té realment alguna cosa per dir.

—No és cap cosa extraordinària, ni cap secret—contesta—. Vaig començar molt jove. En 1918, al final de la guerra, vaig entrar a la Universitat, vaig estudiar lleis i vaig començar a escriure. He fet un aprenentatge de dos anys en els importants diaris *O Seculo* i *Diario de Noticias* — primer que res cal saber el seu ofici, naturalment—, i mentrestant vaig acabar d'estudiar. Aleshores vaig tenir sort. Us recordeu — a Europa s'oblida fàcilment — de qui ha travessat volant l'Atlàntic per primera vegada? Doncs nosaltres, els portuguesos, els nostres aviadors Sacadura Cabral i Gago Coutinho, de Lisboa a Rio de Janeiro. Jo els vaig acompanyar. Era una bona ocasió, és clar, i en vaig fer un reportatge molt bonic, el meu primer, per al *Diario de Lisboa.* D'aquest reportatge vaig fer-ne un llibre, *Cruzeiro do Sul.* Em va quedar l'afició a viatjar, i a la primera ocasió vaig conquistar el meu director i vaig marxar cap a l'Africa: les colònies portugueses, Cabo Verde, Guinea, Angola i, doblant el Cap de Bona Esperança, Moçambique. Des d'aquí vaig tornar per la mar Roja i la Mediterrània, visitant Palestina, Egipte, Algèria i Tunísia. En aquest viatge vaig fer un interviu al sultà de Zanzíbar. Es clar, d'aquesta volta per Africa va sortir-ne un llibre. En un altre viatge per Africa, vaig recórrer-la en tren, en auto, en camell, des d'Angola, pel Congo, Rhodèsia i Transvaal, fins a Moçambique.

El reportatge—em segueix dient Norberto Lopes—és el veritable periodisme. Però no us penseu que Europa sigui més petita que Africa; només ho sembla. Per a un periodista, hi ha molt a fer. Ara penso en la revolta comunista de Sevilla, en la revolució de Madeira, ja fa uns quants anys... Però essent redactor cap, ara tinc poques ocasions de viatjar. De totes maneres, encara puc recórrer el Marroc, per a completar els meus coneixements. Ja coneixeu el meu darrer reportatge, que tinc per un dels millors que he fet: de Lisboa a Viena en auto, que és més còmode, naturalment, que rodar per l'Africa. De passada, en aquest viatge vàrem fer un bonic rècord: cinquanta-dues hores... Practicar algun esport sempre produeix plaer.

* * *

S'ha anat fent tard. El Café Brazilieira ha tornat a omplir-se. La Rua Garrett segueix aclaparada de sol. Però de totes maneres el termòmetre ha baixat deu graus. Ja podem sortir.

W. M. ULLMANN

Lisboa.

No deixeu de llegir les darreres novetats castellanes:

G. Díaz Plaja - **El Romanticismo Español**	. . .	5 ptes.
R. Alberti - **13 Bandas y 48 Estrellas**	. . . . .	3 "
A. Gide - **Defensa de la Cultura**	. . . . .	2 "
P. Baroja - **El Cura de Monleón**	. . . . .	5 "
G. Kaus - **Catalina la Grande**	. . . .	15 "
G. Marañón - **El Conde Duque de Olivares**	. .	25 "

En venda a:

LLIBRERIA CATALONIA

Ronda de Sant Pere, 3 — Telèfon número 24647

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIÓS

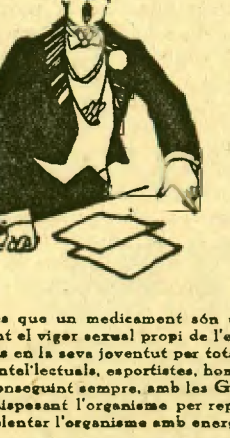

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCALS DEL DR. SO VRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hist[illegible] i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastons orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'eda', conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i dispesant l'organisme per repeadre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sèkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions

La pintura al Saló de Barcelona

En redactar la impressió que ofereix el Saló de Barcelona d'enguany, dèiem que era en el conjunt on es trobava el seu millor elogi.

Evidentment, les seves sales fan l'efecte d'haver sentit un alè de joventut que les ha situat en la posició idònia d'una victòria d'equip. Han desaparegut en gran nombre les produccions que li havien estat habituals i que l'havien significat en moltes ocasions com un recipient oficial on podien abocar-se els anacronismes i les preteses genialitats per a ésser exposats al costat de pintura correcta.

Aquest any el Saló de Barcelona, excloent aquella mena de pintura, ha aconseguit d'aproximar els seus extrems i sobresortir de la seva habitual intranscendència.

* * *

Assenyalàvem en el nostre darrer número que, en el sentit personal, el Saló no tenia massa mostres a remarcar. Així retrèiem les obres que Feliu Elias, Oleguer Junyent i Santasusagna han lliurat a l'organització, com les màximes aportacions al concurs. Els tres artistes, insistim, són els que han aconseguit dur a l'obra col·lectiva les peces més significatives del valor que els correspon en la pintura actual del nostre país. *Rosa Maria, Bodegó d'antany, Sant Gervasi, Adela* i *Nu* capitanegen les cent-cinquanta teles que el Saló de Barcelona ha recollit en aquest any de 1936.

Feliu Elias — Rosa Maria

Darrera d'aquestes en ve una sèrie, que també volem destacar per entendre que posseeixen mèrits suficients perquè així es faci.

En primer lloc cal situar Josep Amat, que insistint en els procediments de què es val d'una temporada ençà, ha assolit reeixir plenament en l'obra *Pas a nivell*. La dissociació colorística que l'autor ha incorporat a la seva pintura ha trobat un bon èxit en aquesta tela, molt superior a la que li fa costat.

J. Amat — Pas a nivell

Feliu Cano també ha dut a cap dues aquarelles que el fan digne del nom que s'ha anat guanyant a través de totes les ocasions que ha tingut per a manifestar-se.

Francesc Marsà ha presentat al Saló dues obres característiques de la seva paleta. Un bodegó que hem trobat un xic massa enfarfegat de composició, però molt ben pintat, i un aspecte portuari riquíssim de matèria.

Manuel Ricard Serra ha estat la revelació del conjunt. Amb els dos paisatges exhibits l'autor ha demostrat posseir un esperit prou educat i una classe de pintor prou important perquè hàgim d'esperar d'ell més mostres que ens ratifiquin en la impressió que estem davant un notable artista inconegut fins al present moment.

Rodríguez-Puig és un especialista del Saló de Barcelona. No ha fallat cap any. Es més, ha anat superant-se lentament fins arribar a l'estat actual que l'ha facultat per a portar a terme la *Cruïlla vital*, de la qual obra es poden dir moltes coses referents a l'apreciació estètica, però que no admet dubtes pel que fa a l'endimoniada tècnica amb què la tela ha estat realitzada. En el *Somni de gourmand*, Rodríguez-Puig també troba un excellent tema per a demostrar les seves disposicions.

Immediatament després d'aquests pintors, trobem un darrer grup dels quals cal remarcar la tela de Joan Benavent; el paisatge de Bescós, elaborat amb una gràcia estupenda; el curiós bodegó signat per Salvador Claramunt, que està pintat amb una intel·ligència extraordinària; les dues obres de Teresa Condemines, que tot i estar controlades per la fredor típica en aquesta artista, s'han de retreure almenys per la seva gran correcció formal; les altres dues obres de Joaquima Costa; les composicions de Rafael Estrany; l'esforç enorme de Miquel Farré en la seva pintura mural, de proporcions aterridores; els dos paisatges de Lluís M. Güell; el *Nu* executat per Lafrosa; una tela de Francesc Llop; una altra d'Elisi Meifrèn; una *Rambla* de Miravalls; *El clos d'En Mano* de Jacint Olivé; les flors de Puigdengolas; el paisatge de Mary Taylor; un de Vaucells i un altre de Vilàs, i, en darrer terme, unes elaboracions literàries de Tomàs Viver.

En la secció de dibuix, el Saló de Barcelona no aporta cap novetat quant a noms.

Sobresurten alguns dels animals executats per Carles Bécquer, i alguns altres de Sebastià Llobet.

Josep Narro torna altra vegada a fer-nos exclamar que com és que d'un home de la seva gran sensibilitat i bon gust Catalunya no en treu un profit molt més considerable.

Ricard Opisso exposa uns dibuixos esplèndids. *El dispensari* és un bell exemple del profund sentit que de l'humor posseeix el gran ninotaire.

Finalment, Francesc Serra acaba de matisar el recull de dibuixos del Saló. Exposa unes bellíssimes realitzacions holbeinianes que li permeten, i ens permeten, de declarar que el que en un moment fou una esperança és una realitat mirífica.

* * *

Aquest Saló de Barcelona que sembla trobar la forma ideal d'exposicions col·lectives en adquirir el valor d'homogeneïtat, acaba aquí. Acaba deixant-nos la impressió que el que l'ha de succeir l'any que ve arrodonirà l'efecte de l'actual fent pujar una mica més de to els seus sectors grisos, als quals més que res hem de creure que els manca un any més d'anar pintant amb tenacitat i entusiasme.

ENRIC F. GUAL

CAMISERIA FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ⊡ Màxima qualitat
AVINYO, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

«Dèdal», llibre ben vingut

Ramon de P. Vayreda — Raimond, com li hem dit sempre els seus amics —, l'olotí eternament inquiet, vencent finalment els innúmers entrebancs que avui són precisament la seva glòria, s'ha llançat a l'empresa gairebé èpica en aquest país d'editar els seus fervents estudis d'història de l'art.

Ell mateix en el pròleg del llibre que avui ens posa a les mans amb un neguit trepidant, descriu la gènesi d'aquesta obra en uns paràgrafs sinceríssims on de tant en tant brilla una pinzellada del més autèntic dramatisme: «Alliçonat per aquell trasbals — es refereix a la dictadura de Primo de Rivera — i amb el record del discurs alludit més amunt, jo, que dels meus fallats propòsits d'estudiar per arquitecte, no n'havia salvat sinó un afecte creixent a l'arqueologia i sobretot a la història de l'art, així com una veritable veneració per l'obra del tractadista francès A. Choisy, vaig intensificar els meus estudis en aquest sentit i, si és cert que posteriorment vaig dedicar una llarga temporada a la producció d'amoblaments i a l'agençament d'interiors, l'èxit escàs assolit en aquesta empresa em féu retornar al camí de la meva veritable vocació, la qual, assaonada pels coneixements adquirits en el meu ràpid pas per la Universitat Autònoma de Barcelona, han fet possible la redacció final del llibre que avui tinc la gosadia de posar a les mans del públic».

Què no es pot esperar d'una tasca menada sota aquests auspicis i sostinguda amb aquesta honestedat...?

Segueix Vayreda en el seu pròleg analitzant les distintes maneres d'enfocar l'estudi i sobretot l'exposició de la història de l'art, per a raonar finalment l'elecció de l'emprada en el seu llibre. El perill que més sovint es presenta en aquesta mena d'estudis, és el de perdre el fil de la qüestió, la il·lació lògica entre els diferents períodes de la ininterrompuda evolució de l'art en el temps i en l'espai, donat que les diverses derivacions de la línia central sotgen constantment d'extraviar-la en corriols perdedors.

Contra aquest risc elementalíssim i greu, dreça Vayreda la seva atenció prudent i, a còpia de recomençaments, reïx finalment a dibuixar la línia històrica central on el lector segueix amb una seguretat insospitada la lògica successió de fets i d'interferències en aquest procés magnífic i engrescador de les activitats de l'home en el camp de les arts des dels seus més remots inicis. I, al marge, en una discreta penombra, que no destorba al qui s'acontenta de la part esquemàtica, aquesta «sèrie de notes que, bo i ampliant determinats punts del text primer—el del text general—, detalla amb certa minuciositat el seu caire arqueològic, procurant treure'n el màxim rendiment tot i limitant-ne l'extensió».

Aquesta característica de la netedat, de la diafanitat d'exposició, tan ben apresa de l'incomparable Auguste Choisy (al qual va dedicat el treball aquest) i tan ben servida per aquesta forma que acabem de subratllar, és tal vegada el més remarcable de l'obra. I no pas perquè no ho sigui l'esperit mateix que l'anima, la documentació que la il·lustra, la mateixa presentació i tota l'obra en el seu conjunt, que fa veritable honor a la nostra Catalunya.

I en remarcar la presentació excellent d'aquest llibre, no puc deixar de fer esment, d'una manera especial, de la solució donada al problema de la il·lustració, solució encertada i reeixida, molt ben articulada amb el text, tal com diu l'autor: «ni excessiva ni escassa», ben triada, eloqüent i persuasiva».

Per altra part, aquesta gairebé mania, noble mania d'En Vayreda, de sintetitzar la seva visió de les coses a base de quadros sinòptics, troba al final d'aquesta primera part del volum primer, referent a la prehistòria, un resum magnífic de totes les idees exposades en el transcurs d'ella i una recopilació diàfana del seu contingut.

I ara, després de fer remarcar l'excellent intervenció que en aquest llibre ha tingut l'impressor Sallent, de Sabadell, sols em resta dir que fóra una llàstima que els estudiosos, els aficionats i els diletants de Catalunya no s'adonessin com cal d'aquest llibre. Fóra una llàstima sobretot per a ells. Tinc però la certesa que sabran donar-li l'acolliment degut com a catalans i com a estudiosos i que, a fi de comptes, me'n donaran les gràcies per haver-los-el recomanat.

PERE BENAVENT
Arquitecte

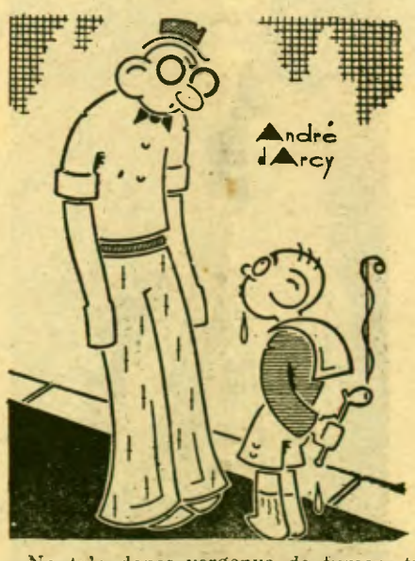

—No te'n dones vergonya de fumar, tu, marrec que no puges dos pams?
—No me'n parli! Fa més de cinc anys que no sé com desvesar-me'n...

(*Ric et Rac*, París)

Novetats arqueològiques

El Pròxim Orient, i particularment la Síria, la Palestina, la Mesopotàmia, és un dels camps més ben adobats per a la collita arqueològica. Tot el que s'hi descobreix és sorprenent, no sols per la raó de la llarga història que revela, des de la prehistòria fins al període musulmà, sinó per raó de la novetat arqueològica. Aquestes terres verges de tota exploració arqueològica, a causa de la inabordabilitat en què les tenia el salvatgisme turc de la preguerra, han estat devingut abordables després de la guerra per obra i gràcia de l'acció civilitzadora que hi aportà el règim de mandats. Algunes de les comarques siríaques, sobretot, es troben curulles d'aquells turons que en la llengua del país s'anomenen *tells* i que enclouen tots, sense excepció, les ruïnes d'algun gran palau antiquíssim o d'una gran població famosa.

Estàtua d'Ixtup-Ilum, trobada a Mari

La missió René Dussaud, francesa, retreta ja en aquestes cròniques, ha fet conèixer recentment els resultats de la seva setena campanya a Ras Shamra, l'antiga Ugarit siríaca. En un dels barris d'aquesta ciutat, i en un mateix estrat, s'han descobert habitacions que revelen alhora cultura micènica i fenícia. Les habitacions micèniques són millors que les fenícies, la qual cosa sembla demostrar que la Ugarit fenícia havia aleshores estat sotmesa pels micenians. Aquest trasbals apareix datable del segle XV o començ del XIV ab. C. Les cases micèniques, construïdes de pedra, segons el costum cretenc i micènic, són de pedra ben enquadrada, i com a suport tenen el pilar, també de pedra. Consten de pati central amb pou i pica o safareig, forn per a coure el pa, canonades d'argila per a l'escorriament de l'aigua de les teulades o terrats, per a desguàs de les aigües de refús i fins per a l'aigua viva; totes aquestes canonades amagades en el gruix de la paret de pedra; les aigües residuals van a parar a pous morts. Es gairebé una regla general d'aquestes cases el pis o pisos superiors, com a Creta, com a la ciutat d'Abraham, Ur; l'arrencada de l'escala és encara visible a totes les cases en qüestió. També aquestes habitacions, com les d'Ur i d'alguna altra antiquíssima ciutat mesopotàmica recentment descoberta, tenen soterranis amb escala d'accés, coberts amb volta volada de pedra. Els tals soterranis, com llurs consemblants de la Mesopotàmia, estan destinats a sepultura familiar. Aquesta cultura micènica en terres siríaques dura fins al segle XIII ab. C. Ugarit féu el joc, sovint divertit, de les aliances i enteses; sovint també joc tràgic, com el que finalment hagué d'experimentar a profit dels micenians.

En les ruïnes descobertes s'han trobat els objectes següents: una estola decorada amb un relleu pla a la manera dels relleus egipcis; aquest relleu representa una escena amb dos personatges en gest de pacte o d'amistat; personatges, no cal dir-ho, oficials o religiosos; una estatueta del déu fenici Baal, però d'estil egipci; és fosa en bronze i placada d'or; una altra estatueta sedent, igualment fosa en bronze; una arpa, també de bronze; ceràmica d'estil xipriota, amb decoració pintada de delfins i de temes geomètrics; algunes d'aquestes peces ceràmiques tenen forma animal, com les xipriotes arcaiques; també s'ha descobert en aquest lloc vaixella elaborada amb una frita de gran importància per la seva raresa en aquestes terres, quelcom de semblant a la porcellana tendra; en aquesta matèria s'ha trobat un grupet de dos personatges dalt d'un carro arrossegat per bous, d'estil bàrbar; per fi, voris esculpits.

Han estat descoberts a Ras Shamra (o Xambra) soterranis d'aquest tipus funerari-domèstic, però construïts amb maó sec fins a l'arrencada de la volta volada, la qual és de pedra. Alguna d'aquestes sepultures familiars ha descobert una quarantena d'esquelets i un centenar de recipients ceràmics. A les parets d'aquestes cambres sepulcrals hi ha quasi sempre uns reconditoris en forma de ninxolets, els quals deurien servir per a sustentar les llànties, ni més ni menys que en certs cubículs de les catacumbes romanes i que en algunes esglésies primitives. Una d'aquestes cambres encara tenia la llàntia en el petit fornícul. En aquests soterranis s'ha trobat ceràmica micènica i vaixella de pedra polida, una ampolla de vidre opac, una agulla de bronze placat d'or, cilindres-segells del gènere corrent en les terres de l'Orient clàssic, penjolls d'or, collarets amb grans de cornalina i de pasta de vidre i armes de bronze.

Al dessota d'aquests estrats encara se'n troben de més antics que revelen una cultura inferior, com l'antiga cananea, i moltes armes de bronze. Més al dessota encara es troba material dels mil·lennis III, IV i V. Aquests estrats més profunds no han pogut ésser perfectament explorats.

Una altra missió francesa, dirigida per Parrot, excava el lloc de l'antiga Mari, capital de la Síria protohistòrica. S'hi ha descobert una cultura del III mil·lenni, semblant a la sumeriana, a la de Khafage (Iraq) i a la de la ciutat d'Ur, de Caldea. La descoberta més important d'aquesta campanya és la d'un grandiós palau de les acaballes del III mil·lenni, destruït per Hammurabi vers 1900. Encara que sols se n'ha pogut excavar una petita part, ja es pot assegurar que és el més ben conservat de tots els palaus excavats a l'Asia Menor i en terres mesopotàmiques i veïnes. En una àrea de 5.000 metres quadrats han estat desenterrats 69 patis i habitacions. Les parets mostren una ruïna alta d'uns cinc metres, cosa que permet de reconèixer la decoració pintada que les cobria, decoració a faixes horitzontals de motius geomètrics en colors negre i roig, i blau i blanc. El paviment és de rajola cuita o de guix; probablement, la rajola per als patis i el guix per a les habitacions.

El més curiós de la troballa és una mena d'escola encabida en dues de les habitacions descobertes; aquestes dues habitacions tenen rengles paral·lels de bancs com en les classes de les nostres escoles o com en les esglésies foranes; a immediació d'aquests bancs d'argila s'han trobat maons epigràfics que semblen treballs de còpia més aviat que documents originals. Una sala més gran ha estat considerada sala del tron a causa de les seves dimensions, d'una graderia i d'una càtedra o tron de pedra. L'escalinata comunica aquesta sala amb una espècie de capella. Ha estat descoberta també l'habitació que seria arxiu o biblioteca, amb 1.600 textos sobre matèria financera que fan conèixer els noms de reis fins ara ignorats. Un d'aquests, Ixtup-Ilum, ens ha deixat el seu retrat en una estàtua de pedra dura que fou trobada al cim de l'escalinata susdita; el nom el porta inscrit a l'espatlla dreta. Aquest rei de Mari regnà vers els anys 2100.

Una tercera missió, aquesta vegada anglesa, dirigida per Mr. M. E. L. Mallowan, de la British Museum School of Archaeology, ha excavat amb èxit semblant el lloc també siríac de Xagar Bazar. Aquest indret es troba situat en la regió més rica, des del punt de vista arqueològic, de la Síria: és la regió dels *tells*. La missió susdita n'ha explorat uns seixanta, tots ells prometedors, alguns rics de jaciments prehistòrics. Les troballes poden datar-se des del IV mil·lenni fins a 1500 ab. C. L'estrat més antic descobreix material de la fi del neolític i del començ de l'eneolític: molt bona ceràmica amb decoració geomètrica incisa, perfectament cuita i polida, i restes de construccions de maó cru. Als nivells inferiors s'ha trobat ceràmica amb decoració pintada crua, la qual va perfeccionant-se en els estrats superiors, fins al que fa deu, on es troba ceràmica policroma. Junt amb aquesta ceràmica es troben figuretes d'argila cuita i crua pintades amb policromia que detalla la indumentària femenina; hi ha algunes d'aquestes figuretes que estan representades assegudes damunt d'estores circulars, talment com encara avui mateix s'asseu la gent del Pròxim Orient; també la indumentària de les susdites figuretes és idèntica a la d'avui dia en aquelles terres. Aquesta persistència dels costums en les terres orientals ja la constatàrem en la descripció de les descobertes del IV i III mil·lenni fetes al Nord de l'India i a Ur, en un d'aquests reportatges de l'any passat.

L'estrat que fa deu marca la fi del període prehistòric. En aquella època el *tell* en qüestió sembla abandonat durant centenars d'anys. A l'estrat que fa onze es troba material d'una cultura diferent. Les sepultures d'aquest nivell ofereixen coure i ceràmica que ja no és modelada a mà, sinó feta al torn, amb decoració geomètrica incisa o bé repujada i alhora incisa. També s'hi troba argent i plom, un segell de pedra alabastrina amb bàrbares figures entallades, el més antic dels segells orientals, i una agulla amb decoració de dos ànecs al cap. Es digne de la major atenció un bol amb decoració incisa damunt de l'argila i coberta la boca amb un cordonet de metall d'argent. Això fa pensar molt sobre la importància que degué tenir als orígens la ceràmica. Ja férem notar en un reportatge d'aquests que als estrats prehistòrics de l'àgora d'Atenes es descobrí una peça de ceràmica trencada i restaurada com avui dia restaurem les peces més preciosos de la porcellana xinesa.

Vénen després quatre estrats més amb ceràmica datable de vers 1800 ab. C. En el catorzè es troben restes de grans edificis construïts damunt poderosos fonaments de pedra. Aleshores el *tell* sembla novament abandonat durant llarg temps. Per fi, el quinzè estrat conté cases de tàpia i tombes de maó cru de volta volada i amb mobiliari ceràmic de data incerta. Aquesta ceràmica es decora amb temes geomètrics molt simples, però d'un estil tan aplomat i decidit que es pot considerar resultant d'una llarga evolució. Aquestes tombes potser es podrien datar del segle XV ab. C.

JOAN SACS

MIRADOR SETMANAL...

... de política catalana

UNA SETMANA DE PETITES MANIOBRES POLÍTIQUES

No afirmarem pas que la vaga mercantil hagi consistit en una maniobra política, o que els dependents de comerç hagin estat manejats pels fils de Moscú. El que és veritat és que en tota aquesta vaga mercantil s'hi ha vist un deliberat propòsit polític, que s'ha evidenciat en diverses ocasions.

Aquesta poca claredat en el planteja-

Titulesco (amb Stoyadinovitch) s'entreté amb un cadell d'ós

ment i en la direcció de la vaga han fet molt mal i han complicat la situació dels vaguistes en el curs del conflicte. No cal posar de relleu la rivalitat Arquer-Aznar, els quals volien, a través de la vaga, afiançar posicions polítiques. Ni tampoc parlarem de la presència d'alguns diputats en les deliberacions dels vaguistes, entre altres dos diputats rabassaires, que ningú no sap què dimoni hi feien a la presidència.

Dimarts de la passada setmana els senyors Aznar, Maurín, Arquer, Fronjosà i altres, visitaren el president de la Generalitat. L'entrevista era molt convenient, sobretot perquè els dirigents de la vaga expliquessin la seva actitud. A la sortida donaren compte de la gestió i de la promesa, per part del govern, que no es procederia amb rigor contra els agitadors «mercantilistes».

Afortunadament la vaga acabà divendres i es posà fi a un moviment que paralitzà l'activitat de moltes ciutats catalanes.

Una altra maniobra política es desenrotllà entorn dels pressupostos. En l'actual projecte de llei per al segon semestre, es reglamentava la situació dels funcionaris de les Comissaries, és a dir, de les antigues diputacions provincials de Tarragona, Lleida i Girona.

Sembla que els funcionaris d'aquestes Comissaries han cregut que els sous assignats no corresponen a la categoria que els pertany. Això, unit al descontent per la retirada de certs serveis de les Comissaries, va provocar alguna agitació parlamentària. A la Comissió de Finances la majoria parlamentària va votar contra el conseller i aquest en donà compte al govern. Reunit el Consell, en féu una qüestió de confiança i es presentà novament a la Comissió.

Finalment s'arribà a una transacció: els diputats de la majoria acceptaven el projecte, però es consignaven 450,000 pessetes per als funcionaris modestos.

Tota aquesta petita agitació tradueix un estat d'inquietud política dintre el partit majoritari. Una mica insatisfeta de la seva pròpia ombra, l'Esquerra busca una nova orientació que no sap trobar. Partit essencialment heterogeni, de composició social i política diversa, les seves divergències les sol plasmar en petites agitacions de passadís. I sempre hi ha alguna víctima innocent per descarregar la indignació que provoca la pròpia impotència.

L'Esquerra sent la creixença, a la seva esquerra, d'un nou partit o d'un nou grup de tendència extremista, i això no la deixa tranquil.la. L'ex-conseller senyor Comorera, que ultra ésser marxista sembla un gran intrigant, ha obtingut un assenyalat èxit en la qüestió Batet. Hom diu que àdhuc el propi Lluhí vingué, per Sant Joan, a Barcelona per posar en antecedents el president de la Generalitat.

La qüestió Batet, junt amb la desagradable solució de l'afer Pérez Farràs, donen relleu al pròxim Congrés de l'Esquerra, que es celebrarà els dies 18 i 19 de juliol.

LA SETMANA PARLAMENTÀRIA

La setmana parlamentària ha estat dedicada als pressupostos. El govern es reuní sovint al Parlament, per tal de seguir el curs dels esdeveniments socials. En la sessió de dimarts els pressupostos quedaven definitivament aprovats.

ALTRA VEGADA ELS TRASPASSOS

L'agitació promoguda per certs elements de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre i que compta àdhuc amb l'ajut d'elements del Front popular, ha agreujat el problema dels traspassos, que sembla trobar-se en un mal moment degut a la divergència latent entre la política de l'Esquerra i la d'algun grup esquerrista del Front popular. De moment alguns traspassos d'impostos no s'han verificat, sense que se n'hagin donat motius concrets.

... de política de la República

UN CANVI D'ORIENTACIÓ POLÍTICA?

Aquest mes de juny haurà començat i haurà acabat amb els mateixos rumors enmig del carrer. Es va començar a parlar de plens poders i d'un govern amb la col.laboració de tots els grups que integren el Front popular. Va semblar després que tot això era una fantasia, però ara tornen a circular els rumors amb més intensitat que mai.

La setmana passada parlàven ací dels problemes permanents que afecten a la República i que determinen l'actual situació política. Si ara pot parlar-se d'uns canvis polítics, de la possibilitat d'un nou govern, és principalment degut primer a la millora de la situació general del país i després a la possible nova orientació en el partit socialista.

Es evident que persisteixen encara múltiples factors de desordre en el país. Hi ha en tots els pobles de la República conflictes i problemes plantejats que agiten les consciències i provoquen una guerra social latent. Però el govern—amb el natural retard, degut a l'amuntegament de conflictes—ha procurat remeiar aquestes causes de fricció. Es podrà, per exemple, criticar des d'un punt de vista ideològic la implantació de la Reforma agrària. Allò que no cal negligir és que, ultra un problema econòmic, la Reforma intentava remeiar un problema de pau social, obrint com sigui una esperança als camperols espanyols. En aquest mateix ordre d'idees es pot criticar la solució dels conflictes d'Astúries.

Hi ha una millora real en l'estat de l'ordre públic. Aquest és un dels problemes permanents que influeixen en l'aspecte polític. L'altra—la situació dintre el partit socialista—pot també influir, dintre aquesta setmana, en l'orientació de la política governamental.

El grup moderat del partit socialista, el que acabdilla Indalecio Prieto, ha guanyat posicions. Més de la meitat dels diputats socialistes segueixen Prieto. A més a més aquest grup ha guanyat algunes votacions i si guanya en la votació per proveir alguns càrrecs de l'Executiva del Partit, es pot assegurar que no trigarà gaire a plantejar-se la qüestió de la col.laboració socialista al govern.

Els articles que ha publicat Miguel Maura aquests últims temps, en els quals s'ha fet una crítica a fons del Front popular i sobretot una anàlisi minuciosa de l'estat del país, han servit, segons sembla, de preparació d'ànims per a un canvi d'orientació governamental.

Fins a quin punt, però, serà possible aquest canvi d'orientació? Cal no negligir que amb aquest canvi d'orientació seria el mateix funcionament del Front popular el que sofriria un canvi. Els socialistes entraren al Front electoral amb la declaració explícita que no col.laborarien directament al govern. Què farà, si ve aquest cas, el grup Largo Caballero?

Aquesta setmana passada hem pogut veure ja un intent de reacció per part d'aquests elements extremistes. Primer sobre el telegrama del governador d'Astúries senyor Bosque al diputat Calvo Sotelo; els elements del Front popular visitaren el cap del govern per demanar quines eren les orientacions dels ministres. Després la campanya de *Claridad* ha estat orientada amb un sentit anticol.laboracionista, a la qual cosa *El Socialista* replicava diumenge amb un article en què parlava de la disciplina de tots i més en el cas concret d'una col.laboració ministerial.

Mentrestant el govern ha hagut d'intervenir davant la manca absoluta d'activitat en les Comissions parlamentàries. Adhuc s'ha arribat a parlar de l'aplicació de l'article 61 de la Constitució que permet legislar per decret. S'arribarà a aquest cas o s'anirà a unes vacances parlamentàries? Malgrat la inactivitat parlamentària, no es pot negar que en els passadissos hi ha agitació: es parla de les responsabilitats de la repressió d'Astúries, del straperlo, de cops d'Estat i de feixisme. Potser els diputats, davant aquest programa, optaran per tirar tot l'estiu.

LA SETMANA PARLAMENTÀRIA I SOCIAL

El Parlament ha fet poca feina. S'ha aprovat el projecte de llei sobre repressió del terrorisme, s'ha parlat de l'acusació contra Salazar Alonso per l'afer del straperlo i àdhuc el difunt Pérez Madrigal ha proposat una investigació de fortunes de les personalitats que han ocupat càrrecs des de la proclamació de la República.

Les Corts discutiren també la intervenció de l'Estat en els canvis sobre l'estranger, assumpte que, segons sembla, pot tenir serioses derivacions, pel descobriment de les Borses negres; aquesta setmana el ministre d'Hisenda llegirà la pròrroga dels pressupostos i amb tota seguretat serà enllestit molt aviat el projecte de llei sobre amnistia.

Socialment, si bé pot constatar-se una millora en general, persisteixen els conflictes a Madrid capital i s'anuncia pel 4 de juliol la vaga de ferroviaris a tot Espanya.

EL PLEBISCIT DE L'ESTATUT GALLEC. — DIFICULTATS EN L'ESTATUT BASC

Galícia ha votat el seu Estatut. Per les dades que tenim fins ara hom pot deduir que un 70 per 100 manifestà la seva adhesió a l'ideal nacionalista gallec.

En canvi l'Estatut basc troba certes dificultats parlamentàries. Les dretes han iniciat una campanya a favor dels interessos de Navarra, car aquesta regió, si entra en el règim estatutari, hauria d'abandonar algunes concessions pròpies a favor de la centralització. Es evident que si els interessos provincials no es sacrifiquen a favor del més alt interès de la centralització, l'Estatut basc podria fracassar en una primera fase essencial: en el procés d'adaptació.

... de política internacional

L'ASSEMBLEA DE LA S. DE LES N.

Després de la petició de l'Argentina, s'ha reunit a Ginebra l'Assemblea de la S. de les N. per tal d'examinar la qüestió etíop i l'eventual reforma del Covenant. La reunió de l'Assemblea anà precedida d'una altra del Consell, però la part referent a Etiopia hi fou treta de l'ordre del dia a fi de deixar a l'Assemblea plena llibertat de discussió. En canvi, sobre la reforma del Covenant hi ha hagut una àmplia i apassionada discussió. La major part de membres del Consell han estat d'acord a ajornar la qüestió fins a l'Assemblea de setembre, i així s'ha decidit.

Sembla que preval el punt de vista fran-

Benes, que la seva qualitat de cap d'Estat impedeix de presidir l'Assemblea de la S. de les N.

cès, consistent no a esmenar els articles del Pacte, sinó a donar-los un méós precís sentit interpretatiu. Anglaterra, però, no ha pres part en la discussió, malgrat que Eden presidia el Consell. Això s'explica perquè ara és partidària d'una reforma radical del Pacte, limitant la seguretat col·lectiva a grups de nacions unides amb pactes regionals. En el fons, és que ja no té la confiança d'abans en l'organisme ginebrí; creuen que, després de les darreres proves, ja ha passat el temps dels juristes i ha de prevaler el de les armes. Més que els pactes i tractats, és la potencialitat militar la qui ha de garantir la pau. Ja és sabut que el govern britànic s'esmerça a augmentar les seves forces armades i el mateix ministre de la Guerra, Duff Cooper, ha dit, en un discurs pronunciat a París, que «Europa està sota l'amenaça d'una guerra, i com més armat s'estigui, més podrà ésser conjurat aquest perill».

Aquesta tesi es contradiu amb la francesa, la qual vol una pau desarmada, com la que sols és compatible amb la S. de les N. D'aquí al setembre, però, és fàcil que Londres i París es posin d'acord sobre aquest punt. No és pas d'aquest cantó que poden venir dificultats per a una nova sistematització de la pau europea, sinó d'Alemanya i d'Itàlia, que difícilment s'adheriran a qualsevulla pla que pugui allunyar el perill d'un conflicte europeu.

A Ginebra és sacrificada la justícia perquè Itàlia es mantingui fidel als compromisos internacionals, però potser, després d'això i tot, cal preguntar-se si Hitler i Mussolini deixaran de sostenir-se mútuament en les divergències diplomàtiques. Quan es reuniran les potències signants del pacte de Locarno, quina serà l'actitud d'Itàlia?

A part d'aquesta incògnita, se sap que el Reich, en l'eventualitat de l'estipulació d'un acord, pretendrà que aquest estableixi la «localització dels conflictes», fórmula que li deixaria les mans lliures a l'est i que ni França ni Anglaterra no voldran consentir.

Però aquestes qüestions seran tractades després de la clausura de l'Assemblea. En canvi, l'aixecament de les sancions serà decidit i efectuat immediatament. Quasi totes les nacions estan d'acord en aquest punt. Amb autorització del president, ha estat el propi emperador el qui—enmig de la incivil protesta dels periodistes feixistes—ha reclamat la justícia que se li deu i ha manifestat la seva ben motivada desilusió en la S. de les N. Es de témer que tot serà inútil, car la política no té entranyes, i avui hi ha pressa per desempallegar-se de la qüestió africana. Pel setembre es pensarà en l'últim punt: el reconeixement de l'anexió d'Etiopia per Itàlia. Mentrestant, segons el costum ginebrí, durant aquests dos mesos una comissió de juristes estudiarà una fórmula que no treurà ni afegirà res al fet material de la conquista d'Etiopia.

LA CONFERENCIA DE MONTREUX

La Conferència reunida a Montreux per a tractar de la qüestió dels Dardanels ha estat suspesa fins que s'acabi l'Assemblea de la S. de les N.

La demanda turca de revisió del conveni de 1923, que fins 1932 no fou subscrit per la U. R. S. S., ha estat ben acollida perquè el govern d'Ankara ha seguit un camí legal en comptes de recórrer al cop de força estil hitlerià. Però això no vol pas dir que sigui fàcil d'arribar a un acord.

El delegat japonès a Montreux ha fet serioses reserves, perquè a Tòquio veuen en el rearmament dels Dardanels l'execució d'un pla concertat amb Moscú perquè la flota russa pugui sortir lliurement a la Mediterrània. Interessos polítics i no pas militars són els que han induït el Japó a manifestar reserves.

També Itàlia, que no pren part en la Conferència perquè no vol col.laborar en la política internacional mentre hi hagi les sancions, ha tramès directament a Rustu Aras una nota plena de reserves i afirmant que no reconeixerà cap acord pres en la seva absència.

En les relacions italo-turques hi ha, des d'algun temps, un canvi. Abans, tots dos països formaven part del grup de potències descontentes i insatisfetes i a Ginebra feien obstrucció i revisionisme. El canvi és degut, sobretot, a l'aliança que Turquia ha estipulat amb Rússia i a la seva participació en l'Entesa Balcànica.

Anglaterra no s'ha pronunciat definitivament. El delegat britànic, Stanhope, encara espera instruccions de Londres. Fet i fet, Anglaterra, en la petició turca de refortificació dels Estrets i en la russa de lliure pas per ells dels vaixells de guerra, veu una altra intromissió en la Mediterrània i un perill eventual per a la ruta de les Indies.

En alguns medis polítics anglesos i francesos es diu que el canvi d'actitud d'Anglaterra envers Itàlia és motivat en part per la necessitat d'un acord comú davant la temença d'una «onada bolxevista» en la Mediterrània, que podria començar amb la concessió del que demana Turquia. L'ajornament de la Conferència, segons aquesta versió, seria una maniobra anglesa perquè Itàlia tingui temps d'intervenir, cosa possible després que l'Assemblea hagi decidit la supressió de les sancions.

Yvon Delbos, ministre d'Afers estrangers de França

En resum: la Conferència de Montreux, com totes les internacionals, no sols no ha trobat unanimitat de parers, sinó que potser no arribarà a un resultat, de manera que Turquia haurà de resignar-se a abandonar el seu projecte o realitzar-lo sense fer cas dels compromisos internacionals.

LA RESTAURACIÓ DELS HABSBURG?

Tornen a circular rumors d'una possible temptativa de l'arxiduc Otto per a enfilar-se al tron dels seus avantpassats amb un sobtat retorn a Viena. En aquests moments prenyats de complicacions internacionals, uns rumors així prenen més importància que les altres vegades que ja havien corregut.

Es diu que Roma incitaria l'arxiduc a aquesta temptativa per a provocar la Petita Entesa. Però el govern feixista ja té prou feina amb la batalla diplomàtica subsegüent al conflicte amb Etiopia perquè s'emboliqui en una qüestió en la qual hi té més a perdre que no pas a guanyar. A més a més, cal tenir en compte que actualment Alemanya i Itàlia obren d'acord, i la primera acaba de pronunciar-se oficialment hostil a una restauració, la qual, com es comprèn, seria un obsatcle més a una eventual anexió d'Austria pel Reich.

Això no exclou, però que en un futur més o menys llunyà, amb l'ajut d'Itàlia o sense, i malgrat les declaracions de la Petita Entesa de considerar-ho com un *casus belli*, els Habsburg intentin el cop, malgrat que Schuschnigg hagi declarat que no hi haurà cap canvi a Austria.

—Però, senyor Subirats, ja és la vegada que fa vint que comencem aquest inventari!

(*Ballyhoo*, Nova York)

CASA REÑE

COPIES a màquina

CIRCULARS

amb multicopista a preus reduïdíssims

MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

Subscriviu-vos a **MIRADOR**

Ronda de Sant Pere, 3 - Telèfon 24647 - Barcelona

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*...

Signatura

cure este reuma que le aqueja

combatiendo los dolores musculares y articulares que la inclemencia del tiempo ha exacerbado, y alejando la gravedad de las complicaciones cardíacas que le acarrearán lesiones valvulares definitivas. Haga una cura con Urodonal que, al disolver el ácido úrico, causa originaria de sus trastornos, hará desaparecer los dolores y peligros, y rejuvenecerá su organismo al hacerlo más apto y potente

URODONAL

cura los dolores reumáticos

porque disuelve el ácido úrico

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA, 45
BARCELONA